ԱԶԳ
AZG
armenian newspaper

Նոյեմբեր 9
1992
Ուրբաթ

օրաթերթ
Բ տարի, թիվ 105 (197)
գինը 2 ռ

Երեւան 375010
Հանրապետության 47

դասիչ 69149

հեռ. 581841, ֆաքս 562941, տելեքս 243266 CPIRI SU

10 սենատորներ դիմում են Բուշին

Լեռնային Ղարաբաղի կոնֆլիկտը ՄԱԿ-ի օրակարգի գլխավոր հարցի վերածելու կոչով ամերիկացի 10 սենատորներ դիմում են հղել նախագահ Բուշին, ընդգծելով, որ Մ. Նահանգներն իրավունք չունեն լուռ մնալու ադրբեջանական վերջին լայնածավալ հարձակումների առաջ, որոնց հետեւանքով միայն օգոստոս ամսին սպանվել են 200 հայեր: Սենատորներ Ջոզեֆ Լիբերմանի, Կլեյբորն Փելի, Արլեն Սպեկտըրի, Պոլ Սայմընի, Քրիստոֆըր Դոդի, Էդվարդ Քենեդիի, Ջոն Գլենի, Ալֆոնս Դ'Ամատոյի, Դենիս Դըկոնսինիի եւ Կարլ Լեւինի կողմից նոյեմբերի 7-ին ստորագրված դիմումը նախագահ Բուշից պահանջում է *«բազմապատկել ճիգերը լուծում գտնելու համար այս ողբերգական պատերազմին, որն սպառնում է ներգրավել Թուրքիային եւ Իրանին»*:

«Միջազգային հանրակցությունը պետք է գործի նախքան բոլոր հայերը դուրս քշվեն Լեռնային Ղարաբաղից եւ ավելի շատ զոհեր լինեն Հայաստանում եւ Ադրբեջանում», եզրակացնում է դիմումը: ■

Դոկտոր Ֆ. Բաուերը Հայաստանում Ավստրիայի դեսպան

Դոկտոր Ֆրիդրիխ Բաուեր: Ուսանել է Վիեննայի համալսարանի [illegible]ավարչական եւ հասարակական-քաղաքական գիտությունների ֆակուլտետում: Եղել է Ավստրիայի դեսպան ԳԴՀ-ում, ավելի ուշ՝ Բոննում, Մոսկվայում: 1992 թվականի ապրիլին Հայաստանի կառավարությունը համաձայնություն է տվել Ֆրիդրիխ Բաուերին Հայաստանի Հանրապետությունում Ավստրիայի արտակարգ եւ լիազոր դեսպան նշանակելու համար:

Նոյեմբերի 8-ին Ֆրիդրիխ Բաուերը Հայաստանի արտգործնախարարության հյուրն էր: Նա նախարար Րաֆֆի Հովհաննիսյանին հանձնեց հավատարմագրի կրկնօրինակը, հայտնում է արտգործնախարարության լրատվական ծառայությունը:

Պրն. Րաֆֆի Հովհաննիսյանը Հայաստանի նոր դեսպանին ընդհանուր գծերով ծանոթացրեց հանրապետության աշխարհագրական դիրքին, պատմությանը, տնտեսությանը, հանգամանորեն անդրադառնելով ըրջանում ստեղծված իրավիճակին եւ Ղարաբաղյան հակամարտության կարգավորման հարցում Հայաստանի դիրքորոշմանը:

«Աշխարհը պետք է ստիպի Ադրբեջանին բանակցել եւ ճանաչել ԼՂՀ-ի իրավունքները», ասաց Րաֆֆի Հովհաննիսյանը, *սա է միակ ճանապարհը»*: Նա կարեւորեց եւրոպական կազմակերպությունների եւ երկրների, այդ թվում եւ Ավստրիայի դերն այս հարցում: Դոկտոր Բաուերն ասաց, թե իր երկիրը պաշտպանում է հակամարտության կարգավորելու Հայաստանի կառավարության որդեգրած խաղաղ քաղաքական ճանապարհը եւ պատրաստ է կանգնում Հայաստանին այդ հարցում:

Նույն օրն արտգործնախարարն ընդունեց նաեւ Հայաստանում Գերմանիայի Ֆեդերատիվ Հանրապետության գործերի ժամանակավոր հավատարմատար Վոլֆգանգ Բրեսցին:

Հանդիպման ընթացքում քննարկվեցին երկկողմ դիվանագիտական հարաբերությունների զարգացման հարցեր: Հայաստանի արտգործնախարարը նշեց, թե մինչեւ 1992 թ. վերջը Գերմանիայում կսկսի գործել Հայաստանի դեսպանությունը: Խոսվեց նաեւ, որ Ղարաբաղի հարցի կարգավորման գործում մեծ է եւրոպական կազմակերպությունների, հատկապես ԵԱՀԽ-ի դերը, որի անդամ է Գերմանիայի Ֆեդերատիվ Հանրապետությունը: Նախարարը կրկին ընդգծեց, որ հաճախ անարդար փորձ է արվում հավասարություն մտցնել Հայաստանի եւ Ադրբեջանի միջեւ, խնդրեց հավատարմատարին հատկապես ուշադիր լինել այս կետի առթիվ:

Երեկ, պրն. Րաֆֆի Հովհաննիսյանը ընդունեց նաեւ Ֆրանսիայի դեսպան տիկին դը Արտենզին վերջինիս խնդրանքով, կապված նոյեմբերի 22-ին Ֆրանսիայի արտգործնախարար Ռոլան Դյումայի Երեւան կատարելիք այցի հետ, որը կժամանի Թբիլիսիից: ■

ԲԻՇՔԵԿԻ ԳԱԳԱԹԱԺՈՂՈՎ

Պետությունները դեմ են վերդեսական կառավարման

Հայաստանը միշտ հանդես է եկել համաձայնեցված ջանքերի, համագործակցության եւ ԱՊՀ երկրների միջեւ փոխհարաբերությունների կարգուկանոնի կողմ, սակայն դեմ է հանրապետություններ ղեկավարող որեւէ վերազգային մարմին ստեղծելուն: Այդ մասին «Ինտերֆաքս»-ին տված հարցազրույցում հայտարարեց Հայաստանի նախագահի քաղաքական հարցերի գծով խորհրդական Ժիրայր Լիպարիտյանը:

Բելառուսը *«հստակ եւ որոշակի դիրքորոշում ունի քաղաքական, տնտեսական, ռազմական եւ ֆինանսական հարցերի վերաբերյալ»*, որոնք առաջարկվում են Բիշքեկի հանդիպման ժամանակ քննարկելու համար: Այդ մասին հայտնեց Բելառուսի Գերագույն խորհրդի նախագահ Ստանիսլավ Շուշկեւիչը: Հիմնական խնդիրներից նա առանձնացրեց հարաբերությունները ռուբլու գոտու ներսում:

Թուրքմենստանի նախարարների կաբինետը նախագահ Սափարմուրադ Նիյազովի նախագահությամբ որոշում է ընդունել Բիշքեկի գագաթաժողովում *«չաջակցել նոր պայմաններում որեւէ փոխադարձ կախվածություն ունեցող կոլեկտիվ համակարգի ստեղծմանը»*: Այդ մասին ասվում է Բիշքեկում հրապարակված Ս. Նիյազովի մամուլի ծառայության հաղորդագրության մեջ:

Մոլդովայի նախագահ Միրչա Սնեգուրը հայտարարեց, որ հանրապետության պատվիրակությունը Բիշքեկի հանդիպման ժամանակ չի մասնակցելու որեւէ քաղաքական հարցի քննարկմանը եւ Հանրակցությունում ընդհանուր կառուցվածքների ստեղծմանը: *«Մենք խնկական համագործակցության եւ գործընկերության կողմնակից ենք, այլ ոչ թե նոր միության: Ուստի չենք ընդունում Նուրսուլթան Նազարբաեւի առաջարկությունները»*:

Ռուսաստանի պատվիրակությունը Բիշքեկի հանդիպման ժամանակ կձգտի լուրջ փոփոխություններ մտցնել օրակարգի հիմնական փաստաթղթերից մեկի՝ միասնական դրամային համակարգի մասին համաձայնագրի մեջ: Ռուսները «ընդհանուր առմամբ» աջակցելով համաձայնագրին, դրա հետ մեկտեղ քննադատել են փաստաթղթերի առանձին հատվածները, որոնք, նրանց կարծիքով, դժվարացնում են սկզբնական նպատակներին հասնելը: ■

Հաջորդ հանդիպումը Երեւանում

Մեր թղթակից ՀԱԿՈԲ ԱՍԱՏՐՅԱՆԸ հաղորդում է Բիշքեկից

ԱՊՀ երկրների ղեկավարների հերթական հանդիպմանը մասնակցելու նպատակով երեկ Բիշքեկ ժամանեց Հայաստանի Հանրապետության պատվիրակությունը նախագահ Լեւոն Տեր-Պետրոսյանի գլխավորությամբ: «Մանաս» օդանավակայանում ՀՀ նախագահին, վարչապետ Խոսրով Հարությունյանին, պաշտպանության նախարար Վազգեն Սարգսյանին եւ առաջին փոխարտգործնախարարին դիմավորեցին Ղրղզստանի նախագահ Ասկար Ակաեւը եւ վարչապետ Տ. Չինգիշեւը:

Այսօր առաջին ընթերցմամբ կլսվի ԱՊՀ կանոնադրությունը, որվա ընթացքում Հայաստանի եւ Ղրղզստանի նախագահները արձանագրություն կստորագրեն երկու երկրների միջեւ դիվանագիտական հարաբերություններ հաստատելու մասին: Արտգործնախարարների մակարդակով Հայաստանը դիվանագիտական հարաբերություններ կհաստատի նաեւ Թուրքմենստանի հետ:

ԱՊՀ ժամանակավոր կանոնակարգի համաձայն ենթադրվում է, որ հաջորդ գագաթաժողովը կանցկացվի Երեւանում, քանի որ այսօր Լեւոն Տեր-Պետրոսյանը ԱՊՀ մյուս երկրների նախագահներին պետք է հրավիրի Հայաստան:

Ինչպես տեղեկացանք գագաթաժողովի մամուլի կենտրոնից, Ադրբեջանը մասնակցելու է դիտորդի կարգավիճակով:

Այսօր, նոյեմբերի 9-ին ԱՊՀ երկրների ղեկավարները մամուլի ասուլիս կտան հավատարմագրված լրագրողներին: ■

Մարտունու շրջանը հրետակոծվում է այս անգամ Ղափանից

Երեկ առավոտյան ուժգին հրթիռակոծվել եւ հրետակոծվել են Մարտակերտի շրջանի Վանք, Առաջաձոր եւ Կիչան գյուղերը: Ըստ նախնական տվյալների, կան վիրավորներ եւ ավերածություններ:

Միաժամանակ Ղափանում տեղակայված կրակակետերից տանկերից եւ «Գրադ» կայանքներից հրետակոծվել են Մարտունու շրջանի Կարմիր Շուկա ավանը եւ Հադրութի շրջանի Էդիլլու գյուղը: ԼՂՀ ինքնապաշտպանության ուժերը ակտիվացած են եղել Ղափանի ադրբեջանական կրակակետերը լռեցնելու նպատակով պատասխան կրակ բացել:

Այս մասին Ադրբեջանի պաշտպանության նախարարությունը տեղեկացրել է, թե «հայկական էքսպեդիցիոն կորպուսի» կազմավորումները Մարտունու շրջանի տարածքից գրոհ են ձեռնարկել Ֆիզուլու շրջանի ուղղությամբ: Մանրամասնությունների մասին ոչինչ չի հայտնվել: ■

Լաչինի միջանցքում թշնամին նորից ետ է շպրտվել

Գորիս-Լաչին-Ստեփանակերտ ճանապարհը անխափան

«Սնարք» գործակալությունը, վկայակոչելով Հայաստանի պաշտպանության նախարարությունից ստացված տեղեկությունները, հաղորդում է, որ նոյեմբերի լույս 8-ի գիշերը Լաչինի մարդասիրական միջանցքի շրջանում լուրջ խռովարձություններ չեն եղել: Նախորդ օրը հարձակման ժամանակ անհաջողություններ կրելով՝ ադրբեջանական բանակը նոր փայլեր չի ձեռնարկել:

Մինչդեռ «Նոյյան տապան» գործակալությունը, վկայակոչելով Ղարաբաղի «Նորություններ» գործակալությունից ստացված լուրերը, տեղեկացնում է, թե նոյեմբերի 7-ին ամբողջ օրը ադրբեջանական բանակի կազմավորումները Քելբաջարի եւ Ղուբաթլիի շրջանների տարածքից փորձել են գրոհել Լաչինի միջանցքի ուղղությամբ, սակայն ԼՂՀ ինքնապաշտպանական ուժերի ջանքերով ետ են շպրտվել առնվազն մեկ կիլոմետրով ավելի ետ իրենց նախնական դիրքերից: Խփվել է ադրբեջանական բանակի 3 տանկ եւ 2 հետեւակի մարտական մեքենա: Ադրբեջանական բանակը կրել է նաեւ կենդանի ուժի մեծ կորուստներ: Հայկական կողմից կա մեկ զոհ եւ մի քանի վիրավոր: Ադրբեջանական կազմավորումները նոյեմբերի լույս 8-ի գիշերը նոր հարձակում են ձեռնարկել, որը նույնպես ետ է մղվել:

Գորիս-Լաչին-Ստեփանակերտ ճանապարհը գործում է անխափան:

Ի դեպ, Ադրբեջանի պաշտպանության նախարարը հայտարարել է, թե ադրբեջանական կազմավորումները [illegible] են ռազմական գործողությունները եւ ամենայն հավանականությամբ շուտով կփակեն Լաչինի միջանցքը: Միաժամանակ նա հայտարարել է նաեւ, թե միջանցքի փակումը չի կարող ոչ մարդասիրական քայլ համարվել, որովհետեւ Ղարաբաղի համար բոլոր տնտեսի-մարդասիրական բեռները պետք է ուղարկվեն Բաքվից: Ադրբեջանի պաշտպանության նախարարությունն իր հերթին հաղորդել է, որ «հայկական էքսպեդիցիոն կորպուսի» կազմավորումները Գորիսի շրջանի կողմից խախտել են Ադրբեջանի սահմանը եւ հակահարձակման անցել Լաչինի միջանցքի հարավում:

Միաժամանակ, նոյեմբերի 7-ի ուշ երեկոյան Ղուբաթլիի շրջանի տարածքից ադրբեջանցիները հարձակվել են Գորիսի շրջանի Խնձորեսկ գյուղի ուղղությամբ: Հարձակումը ետ է մղվել: ■

Բոսնիան թռիչքազերծ գոտի է հայտարարվելու

Նախագահ Բուշի կառավարությունը ճնշում է գործադրում ՄԱԿ-ի Անվտանգության խորհրդի վրա Բոսնիան թռիչքազերծ գոտի հայտարարելու համար, ինչպես հարավային Իրաքը: Բացի Մ. Նահանգներից, այդպիսի միջոցառմանն իրենց համաձայնությունն են տվել Ֆրանսիան եւ Բրիտանիան: Մյուս կողմից, երեկ Խորվաթիայի նախագահ Թուջմանի հետ ունեցած հանդիպումից հետո Սերբիայի վարչապետ Չոսիչը հայտարարեց, թե Բոսնիա-Հերցեգովինայում անկարելի է, որ հետայսու սերբերը, խորվաթները եւ իսլամները համատեղ ապրեն: Երեք ազգերի ներկայացուցիչները պետք է բանակցեն հանրապետությունը բաժանելու եւ իրար դրացիությամբ ապրելու շուրջ: Նրա կարծիքով, Թուջմանը համաձայնություն է տվել Խորվաթիայում սերբերին ազգային օրինական կարգավիճակ տալուն: ■

Իսրայելական բանակը վիրավորել է 120 պաղեստինցիների

Երեկ հայտնի դարձավ նախորդ օրը Գազայում պաղեստինյան ցուցարարների եւ իսրայելական բանակի միջեւ տեղի ունեցած բախումների հավելկը՝ 120 ցուցարարներ տարբեր բնույթի վերքեր են ստացել զազային ռումբերից եւ ռետինե գնդակներից: Նրանցից 20-ը առավել ծանր վիճակում տեղափոխվել են հիվանդանոց: Բախումները պատահել էին իսրայելյան կալանավայրերում պաղեստինցի բանտարկյալների հացադուլին համերաշխություն արտահայտելու համար տեղի ունեցած ցույցի ընթացքում: Պաղեստինցի կալանավորները պահանջում են բանտային ավելի լավ պայմաններ: ■

Հյուսիսամերիկյան առեւտրական պայմանագիրը կնքվեց

Տեխասում կայացած արարողության ընթացքում ԱՄՆ նախագահ Բուշի, Կանադայի վարչապետ Մալրունիի եւ Մեքսիկայի նախագահ Սալինասի ներկայությամբ 3 երկրների առեւտրի նախարարները ստորագրեցին «Հյուսիսամերիկյան ազատ առեւտրի» պայմանագիրը: Նախագահ Բուշը ճառագայթող դեմքով գովաբանեց օգոստոսին համաձայնեցված 2000 էջանոց պայմանագիրը, հայտարարելով. «Այսպիսով մենք ստեղծում ենք աշխարհում ամենամեծ, ամենահարուստ եւ ամենաարդյունավետ շուկան մեր երեք երկրների միջեւ»: Մ. Նահանգներում մտավախություն կա, որ պայմանագիրը աշխատատեղեր կխլի ամերիկյան աշխատավորներից: ■

Ամստերդամում վթարված օդանավի «սեւ արկղը» գտնվեց

Կիրակի օրը Հոլանդիայի մայրաքաղաքի մոտ բնակելի զույգ շենքերի վրա ջախջախված իսրայելական «Էլ Ալ» ավիաընկերության «Բոինգ-747» բեռնատար օդանավի մնացորդներից վերջապես գտնվեց տեխնիկական տվյալներ պարունակող «սեւ արկղը», որը կարող է բացահայտել վթարի պատճառները: Դեռեւս չի գտնվել, սակայն, օդանավի ձայնային տվյալներն արձանագրող սարքը, որը նույնպես անհրաժեշտ է: Հոլանդացի փրկարարներին երեկ հաջողվեց նաեւ շենքերի փլատակներից դուրս բերել 49 դիակ: Մտավախություն կա, որ զոհերի ընդհանուր թիվը 200-ից ավելի լինի: ■

digitised by A.R.A.R.@

Լրատվական պատերազմում շատ ենք ետ մնացել

ասում է նախագահի մամուլի քարտուղարը

Երեկ տեղի ունեցավ Հայաստանի Հանրապետության նախագահի մամուլի քարտուղար Ռուբեն Շուգարյանի բրիֆինգը, որի ժամանակ նա լրագրողներին ծանոթացրեց ԱՄՆ կատարած այցելության ընթացքում իր ունեցած հանդիպումների արդյունքներին: Հանդիպումների նպատակն էր կարգավորել Հայաստանի եւ Ղարաբաղի մասին տրվող օբյեկտիվ լրատվությունը: Պրն. Շուգարյանը ՄԱԿ-ում մամուլի ասուլիս է անցկացրել, որին մասնակցել են ինչպես հայ, այնպես էլ թուրք եւ ադրբեջանցի լրագրողներ: Այնուհետեւ նախագահի մամուլի քարտուղարը, որին ուղեկցում էին ՀԲԸՄ Վաշինգտոնի լրատվական ծառայության տնօրեն Դավիթ Զենյանը, Ատլանտա քաղաքում հանդիպել է CNN հեռուստաընկերության ղեկավարության հետ եւ ծանոթացել Ղարաբաղի մասին Ադրբեջանի եւ Թուրքիայի լրատվական ժապավեններին: Ինչպես ասաց պրն. Շուգարյանը, Ադրբեջանն ամսեկան առնվազն երկու տեսաժապավեն է տրամադրում CNN-ին, իսկ Թուրքիան՝ շաբաթական մի քանի: Եվ սա այն դեպքում, երբ Հայաստանը մեկ տարվա ընթացքում ուղարկել է ընդամենը երկու տեսաժապավեն: Ըստ պրն. Շուգարյանի, Հայաստանը լրատվական պատերազմում շատ է ետ մնացել: Հանդիպման ժամանակ ձեռք բերված պայմանավորվածության համաձայն, Հայաստանն այսուհետ շաբաթական մեկ-երկու տեսաժապավեն կուղարկի CNN-ին՝ սեփական մեկնաբանություններով: Ըստ պրն. Շուգարյանի, դա Հայաստանին հնարավորություն կտա հետագայում խուսափել լրատվական պատերազմում պարտվելուց:

Պրն. Շուգարյանն իր բնորոշմամբ աշխատանքային հանդիպումներ է ունեցել նաեւ *«Վաշինգտոն պոստ»*, *«Նյու Յորք Թայմս»*, *«Վաշինգտոն թայմս»* թերթերի ղեկավարության, ինչպես նաեւ «Ամերիկայի ձայն» ռադիոկայանի նախագահի հետ: Ըստ նրա, Հայաստանի եւ Ղարաբաղի մասին անաչառ լրատվություն պետք է տարածվի երկու կենտրոնների՝ Մոսկվայի եւ ԱՄՆ-ի միջոցով, հեռանկարում ունենալով նաեւ Մերձավոր Արեւելքում նման կենտրոն ստեղծելու ծրագիրը:

Նախագահի մամուլի քարտուղարը նաեւ մի շարք դիվանագիտական հանդիպումներ է ունեցել, այդ թվում՝ Մարլին Ֆիցուոթըրի տեղակալի, ԱՄՆ-ի նախագահի արտաքին հարաբերությունների հարցերով խորհրդականի եւ Հայաստանում ԱՄՆ-ի ապագա դեսպան պրն. Գիլմորի հետ: Ըստ պրն. Շուգարյանի, Հայաստանում Գիլմորի դեսպան հաստատվելը զուտ տեխնիկական հարց է:

Պրն. Շուգարյանը կիրակի օրը կմեկնի Մոսկվա, որտեղ երեքշաբթի օրը Հայաստանի ներկայացուցչության շենքում տեղի կունենա հանդիպում ինչպես Ռուսաստանի, այնպես էլ արտասահմանյան լրատվական գործակալությունների ներկայացուցիչների հետ: Հանդիպմանը, ինչպես նշեց նա, հրավիրված են 105 հոգի, այդ թվում՝ BBC-ի, Ֆրանս-պրեսի եւ այլ գործակալությունների ներկայացուցիչներ:

Պատասխանելով լրագրողների այն հարցին, թե ինչո՞վ է բացատրվում այն հանգամանքը, որ մի կողմից Հայաստանի պաշտպանության նախարարը հայտարարել է, թե Սոչիի համաձայնագրից հետո Հայաստանը մոտ է խաղաղությանը, իսկ մյուս կողմից ՄԱԿ-ում Հայաստանի ներկայացուցիչը ՄԱԿ-ին կոչ է արել զբաղվել ղարաբաղյան խնդրով, պրն. Շուգարյանը պատասխանեց, թե ըստ երեւույթին պաշտպանության նախարարը պարզապես գերագնահատել է Սոչիի համաձայնագիրը: Իսկ ինչ վերաբերում է ղարաբաղյան խնդրին ՄԱԿ-ի միջնորդությանը, ապա, ինչպես ասաց պրն. Շուգարյանը, խոսքը միայն ՄԱԿ-ի Անվտանգության խորհրդի միջամտության մասին է, որը պետք է օգնի լոկ զինադադար իրականացնելու գործին, որից հետո արդեն կքննարկվի Ղարաբաղի կարգավիճակի հարցը:

Ինչպես հայտնի է, նախօրեին Ադրբեջանի խորհրդարանը մերժեց ԱՊՀ-ի մեջ մտնելու խնդիրը: Այն հարցին, թե դա Հայաստանի հաղթանա՞կն է, թե պարտությունը, նախագահի մամուլի քարտուղարը պատասխանեց, որ թերեւս ոչ մեկը, ոչ մյուսը: Ավելի շուտ, ըստ նրա, դա Ադրբեջանի կողմից քաղաքական խաղ էր, որի նպատակն էր ցույց տալ, թե Ադրբեջանն առայժմ չի ցանկանում մտնել ԱՊՀ-ի կազմի մեջ: Պրն. Շուգարյանն ասաց նաեւ, որ ԱՊՀ-ի կազմում Ադրբեջանի լինելը Հայաստանի համար դրական կլիներ միայն այն դեպքում, երբ գոյություն ունենային ԱՊՀ շրջանակներում ընդունված որոշումների իրականացման մեխանիզմներ, մի բան, որ առայժմ չկա:

ԱՐՄԵՆ ԲԱՂԴԱՍԱՐՅԱՆ

Ղարաբաղի հիմնահարց. ԵԱՀԽ-ն շարունակում է ջանքերը

Հոկտեմբերի կեսերին սպասվում է ԵԱՀԽ-ում ԱՄՆ-ի ներկայացուցիչ Մարեսկայի այցը հայ-ադրբեջանական հակամարտության գոտի: Ենթադրվում է, նա կայցելի Բաքու, Երեւան, Ստեփանակերտ, ինչպես նաեւ Մոսկվա եւ Անկարա:

«ԼՂՀ ղեկավարությունը երաշխավորում է նրա այցի անվտանգությունը», «Սնարք»-ի թղթակցին ասաց Հայաստանում ԼՂՀ ներկայացուցիչ Մանվել Սարգսյանը: Սակայն Մարեսկան անբավարար է համարում իր այցի անվտանգության համար ձեռք առնվող միջոցները: Այս կապակցությամբ հանրապետության ղեկավարությունը ձեռք կառնի հավելյալ միջոցներ:

Ի դեպ, Ղարաբաղում կասկածում են, որ ԵԱՀԽ-ի ներկայացուցչի մերկապարանոց պնդումները իր անվտանգությանը սպառնացող վտանգի կապակցությամբ ոչ այլ ինչ են, եթե ոչ Ադրբեջանի օգտին Ստեփանակերտ այցելելուց խուսափելու փորձ: Մինչեւ այժմ ԵԱՀԽ-ի ոչ մի ներկայացուցիչ այդպես էլ չի այցելել ԼՂՀ-ի մայրաքաղաք: ■

Եկամուտների նոր ինդեքսավորում

ՀՀ ԳԽ մամուլի կենտրոնի ղեկավար Ա. Անտինյանը երեկ հաղորդեց, թե նույն օրը կայացած ԳԽ նախագահության նիստում քննարկվել է հանրապետության բնակչության եկամուտների ինդեքսավորման հարցը:

Քանի որ այն կարգավորված է հանրապետության նախագահի հրամանագրով, որոշվել է այդ խնդիրը քննարկել կառավարության հետ համատեղ եւ հնարավորին չափ կարճ ժամանակում որոշում կայացնել: ■

Ադրբեջանը չի մտնում ԱՊՀ

Հոկտեմբերի 7-ին Ադրբեջանի խորհրդարանի ազգային ժողովը 43 «կողմ»-ով եւ 1 «դեմ»-ով քվեարկեց ԱՊՀ մասին համաձայնագրի վավերացման դեմ: Քվեարկությանը նախորդել էր նախագահի ելույթը, որն արտահայտվեց ԱՊՀ կազմի մեջ մտնելու դեմ: Սակայն նա նշեց, թե Ադրբեջանը շահագրգռված չէ խզել բոլոր կապերը հանրակցության հետ: «Մենք կմասնակցենք ԱՊՀ գործունեությանը դիտորդի կամ ընկերակից անդամի դերում», ասաց նախագահը, նշելով, թե հանրապետության ղեկավարությունը հասկանում է նմանատիպ հանրակցության անհեռանկար լինելը: Ա. Էլչիբեյի կարծիքով, ԱՊՀ պահպանման մոլի պաշտպանները Միջին Ասիայի եսկոմունիստական վարչակազմերն են, որ ձգտում են այդ [illegible]կով պահպանել իշխանությունը: Նախագահը տեղեկացրեց պատգամավորներին, թե հոկտեմբերի 12-ին Մոսկվայում Բ. Ելցինի հետ հանդիպման ժամանակ կստորագրի Ադրբեջանի եւ Ռուսաստանի միջեւ համագործակցության մասին պայմանագիրը: Մոտ ժամանակներս նմանատիպ պայմանագիր կկնքվի նաեւ Ուկրաինայի հետ: ■

Համագործակցության արդյունքները բարեբար կլինեն

«Ադրբեջանի կառավարությունը մոտ ժամանակներս կտեսնի մեր համագործակցության բարեբեր արդյունքները», ասաց ամերիկյան «Մաքդերմոտ» ընկերության նախագահ Ռ. Յոուսոնը Ադրբեջանի վարչապետի առաջին տեղակալ Վահիդ Ահմեդովի հետ հոկտեմբերի 7-ին կայացած հանդիպման ժամանակ: Հանդիպմանը մասնակցում էին նաեւ «Ինեսկո ինթերնեյշնլ լիմիթիդ» ընկերության նախագահ Մ. Յումանը եւ «Թրանսլեյ բրեյդինգ» ընկերության տնօրեն Ա. Ահմեդովը: Այդ երեք ընկերությունները որոշել են համախմբել իրենց ջանքերը Ադրբեջանում նավթահանող սարքավորումներ արտադրելու համար: Վ. Ահմեդովն արեւմտյան գործարար մարդկանց հետ զրույցի ժամանակ հավաստիացրեց, թե «Ադրբեջանի կառավարությունը երաշխավորում է օտարերկրյա կապիտալի պաշտպանումը եւ համապատասխան աշխատանք է անցկացնում այդ ուղղությամբ»: Նույն օրն ամերիկյան ընկերությունների ղեկավարներին ընդունեց նախագահ Ա. Էլչիբեյը: Ընդունելության ժամանակ Ադրբեջանի ղեկավարն ասաց. «Մենք շահագրգռված ենք համագործակցել Արեւմուտքի հետ, քանզի դա կհանգեցնի բարձրորակ տեխնոլոգիաների ներխուժմանը եւ տեղական մասնագետների որակավորման մակարդակի բարձրացմանը»: ■

Ստեղծվել է «Ազեր-Զաման» ընկերություն

Ինչպես հաղորդեց «Թուրան» գործակալությունը, «Ադրբեջան» հրատարակչության եւ թուրքական «Զաման» ընկերության միջեւ ստորագրվել է «Ազեր-Զաման» բազմապրոֆիլային ընկերության ստեղծման մասին համաձայնագիր: Այն նախատեսում է օֆսեթ հրատարակչության համատեղ կառավարում, առեւտրական եւ լրատվական կառույցների, հեռուստառադիո ձեռնարկությունների ստեղծում: ■

Դադարեցվում է թերթի հրատարակումը

Ադրբեջանի պաշտպանության նախարարի հոկտեմբերի 7-ի հրամանով դադարեցվում է ազգային [illegible] «Խալգ օրդուսու» («Ժողովրդական բանակ») թերթի հրատարակումը: Խմբագրության կոլեկտիվն ամբողջ կազմով ազատվել է աշխատանքից, քանի որ անընդունակ է «ժամանակակից ազգային լրագիր հրատարակել»: Մրցույթ է հայտարարվել թերթի գլխավոր խմբագրի պաշտոնի համար, որին կարող են մասնակցել միայն ազգային լրագրողները, որոնք որեւէ քաղաքական կուսակցության անդամ չեն: ■

Ադրբեջանում լույս տեսավ պարսկերեն լեզվով առաջին օրաթերթը:

Ըստ Բաքվի ռադիոյի, այստեղ լույս է տեսել «Թաբրիզ» անունը կրող առաջին պարսկերեն օրաթերթը:

Ռադիոն այս լուրը հաղորդելով նշել է, թե «Թաբրիզ» օրաթերթը մեծ քանակությամբ կառաքվի նաեւ Իրան: Այնուհետեւ ավելացրել է, թե «Թաբրիզ» օրաթերթի հրատարակումը երկու երկրների միջեւ մշակութային փոխհարաբերությունների ընդլայնման նոր քայլ է:

Այս տեղեկատվությունը մեզ հիշեցնում է մի ցավալի փաստ: Այն, որ դեռ անցյալ տարվա սեպտեմբերին Հայաստանում տպագրության էր պատրաստ «Հայաստան-Միջին Արեւելք» ամսագիրը, որը այլ լեզուների կողքին ուներ նաեւ պարսկերեն բաժին: Եւ եթե այն տպագրվեր, նախ մեծապես կնպաստեր երկու երկրների՝ Հայաստանի եւ Իրանի միջեւ մշակութային կապի ընդլայնմանն ու ամրապնդմանը, եւ երկրորդ, իրանցի ընթերցողը հնարավորություն կունենար Հայաստանը ճանաչել ոչ թե Բաքվի տեսանկյունից, այլ մեր իսկ ներկայացմամբ:

Է. Բ.

Երքաղխորհուրդը քննարկում է հացի խնդիրը

Հոկտեմբերի 8-ին կայացավ Երքաղխորհրդի հերթական նիստը: Օրակարգում վաղօրոք հաստատված հարցերին առաջարկվեց ավելացնել եւս 3 հարց՝ հացի վիճակը Երեւանում, ձմռանը նախապատրաստվելու աշխատանքները եւ 1992 թ. բյուջեի հարցերը:

Հացի արտադրության եւ վաճառքի հետ կապված հարցերով ելույթ ունեցավ Երքաղխորհրդի նախագահ Համբարձում Գալստյանը, որը ներկայացրեց քաղաքում ստեղծված դրությունը: Նա նշեց, թե օգոստոսի 14-ից Վրաստանի երկաթուղու փակվելու պատճառով գնված հացահատիկը Հայաստան չէր գալիս եւ օգտագործվում էր տեղական հումքը: Քանի որ անցյալ տարի հացահատիկի առատ բերք էր ստացվել, այն բավական ժամանակ բավարարեց հանրապետության կարիքները: Սակայն հացը ստրատեգիական հումք է, ուստի անհրաժեշտ է մշտապես ունենալ 2-3 ամսվա պաշար: Պրն. Գալստյանը քննադատեց հացամթերումների նախարարությանը, որի տնօրինության տակ է գտնվում հացի արտադրությունն ու վաճառքը: Նախագահը նշեց, որ անհրաժեշտ է Երհացառը վերադարձնել քաղաքային իշխանություններին, որի դեպքում համապատասխան գործունեություն կծավալվի: Քաղխորհուրդը դեռեւս 40 օր առաջ հանդես է եկել հացի քարտավորմանն անցնելու առաջարկով, որը խափանվել է հացամթերումների նախարարության կողմից: Քանի որ նույնիսկ ամենածանր օրերին քաղաքում, ըստ քաղխորհրդի նախագահի, արտադրվել է շնչին 350-375 գ հաց, ուստի կարելի է անցնել յուրաքանչյուրին 300 գ քարտավորված վաճառքի: Երհացառը քաղաքային իշխանությունների տնօրինությանը հանձնելու դեպքում նախագահը հնարավոր համարեց ավելացնել հացի խանութների թիվը, կանոնավորել հացի արտադրությունն ու վաճառքը: Ամենադժվարը հացի քաշի պահպանման խնդիրն է, որը քարտային համակարգի անցնելու դեպքում խիստ կկարեւորվի:

Նախագահն առաջարկում է նաեւ անցնել պարենային զամբյուղ մտցնելուն, թեկուզ փոքր 3-4 անվանումներով. հաց, շաքար, կարագ, կարտոֆիլ, որոնք դոտացիաներով իշխանությունները կկարողանան ապահովել: Կմտցվեն մթերային քարտեր, որոնց կեղծումը բացառելու նպատակով կկիրառվի դրամանիշերի սկզբունքը (դրանք արտադրվում են նախկին ԽՍՀՄ-ի միայն մեկ գործարանում): Սրանք դեռեւս մտահղացումներ են:

Սակայն կա նաեւ կոնկրետ գործ: Կնքված է 10 հազար տոննա հացահատիկի պայմանագիր Կրասնոդարի երկրամասի հետ: Դրանից բացի, արդեն բերվել է 3 հազար տոննա ալյուր: Բերվածը հավանաբար 38-40 ռուբլի արժեքով կվաճառվի հիմնարկներում: Նախագահը հույս հայտնեց, թե վաղվանից ինքնաթիռով օրական 200-250 տոննա հաց կբերվի Հայաստան: Թեեւ տեղափոխման ծախսերը կազմում են մեկ կիլոգրամի դիմաց 14-15 ռուբլի, սակայն այլ ելք չկա: Հաղորդվեց նաեւ, որ Երեւանը մտել է Ռուսաստանի հարավի քաղաքների ասոցիացիայի մեջ (անդամներից է նաեւ Կիեւը): Այս համագործակցությանն անդամակցելը հնարավորություն է տալիս առանց կառավարական լիցենզիաների առեւտուր անել ռուսական շրջանների ու քաղաքների հետ: Լինելով Կրասնոդարում, Գալստյանը կնքել է նաեւ 1200 տ բրնձի եւ 10 հազար տոննա կարտոֆիլի պայմանագիր: Կարտոֆիլը բերվում է բավական էժան գնով՝ կիլոգրամը 14,5 ռուբլով: Սակայն ճանապարհները չքանդվելու դեպքում նախագահն աղետ կանխագուշակեց:

Պրն. Գալստյանն անդրադարձավ նաեւ քաղաքական հարցերի՝ Կրասնոդարում, Աբխազիայում հայերի վիճակին: Կազակական կազմավորումները խիստ թշնամաբար են տրամադրված հայերի նկատմամբ, Աբխազիայում էլ հայերի դրությունը ծանր է: Միայն Հայաստանի կառավարության քաղաքական հովանավորությունը կկանխի ծանր հետեւանքները:

Հացի խնդրի քննարկման ժամանակ պատգամավորներից ոմանք առարկեցին անցնել քարտային համակարգի, պատճառաբանելով հացի պաշարների, ուստի եւ երաշխավորված հացի քանակի բացակայությամբ, մերժելի համարեցին հացի արտադրության եւ վաճառքի կառուցվածքային փոփոխությունները կատարելը: Առաջարկություն եղավ հացը ներմուծողներին եւ արտադրողներին ազատել հարկերից: Ընդհանրապես, այսպիսի կարեւոր կենսական հարցի քննարկման ժամանակ պատգամավորների նման, մեղմ ասած, ոչ աշխույժ, ոչ գործնական մասնակցությունը պարզապես զարմանք է հարուցում:

Օրվա երկրորդ կեսին քաղխորհուրդն անցավ օրակարգի մյուս հարցին՝ գործկոմի կառուցվածքների քննարկմանը:

Հոկտեմբերի 9-ի նիստը կսկսվի ձմռան նախապատրաստման աշխատանքներին նվիրված հարցի քննարկմամբ:

Ա. Օ.

digitised by A.R.A.R.@

ՊՐՈՖԵՍՈՐԸ ՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՂԵԿԻ ՄՈՏ

Մոսկվայում հրատարակվող ռուս-ամերիկյան «We/Мы» հանդեսը տպագրել է Ադրբեջանի նախագահ Աբուլֆազ Էլչիբեյի հետ հարցազրույց

Ադրբեջանը նախկին Խ. Միության այն վայրերից է, որն անպայման կբարգավաճի, եթե հաջողվի այնտեղ խաղաղություն հաստատել: Կասպից ծովում չեն պակասել սաղմոններն իրենց սեւ խավիարով, Քուվեյթի պաշարներին չզիջող նավթահանքերը: Բնակչությունը բավականաչափ կրթված է եւ կողմնորոշված դեպի Արեւմուտք: Ադրբեջանը կարող է դառնալ XXI դարի հրաշքը, կամ էլ այրվել կրակի մեջ: Այժմ հարեւան Հայաստանի հետ պատերազմը դադարեցնելու փորձեր են արվում, սակայն դրանից առաջ հայտարարվեց 18-26 տարեկան երիտասարդների զորահավաք: Պատերազմի պատճառով բարեփոխումները հետաձգվում են. արդիականացումը նշմարվում է, սակայն յուրաքանչյուր տանը ջուրն անհասանելի երազ է:

Բաքվի օդանավակայանում քաղաքականագետները, որոնք փորձում են վերջ դնել պատերազմին, նույնքան են, որքան բիզնեսմենները, որոնք եկել են նավթ որոնելու եւ անհամբեր սպասում են: Նրանք տեսնում են, որ հանրապետությունը շնչահեղձ է լինում մեկուսացումից, ձգտում է շահավետ կապեր հաստատել Արեւմուտքի եւ Ռուսաստանի հետ:

Ադրբեջանի, աշխարհի ամենապայթյունավտանգ շրջաններից մեկի գլուխ է կանգնել կոշտ մազափնջերով եւ բանաստեղծի աչքերով պրոֆեսորը: Աբուլֆազ Էլչիբեյը նշանավոր է դարձել որպես հակակոմունիստական բազմաթիվ ժողովրդական ճակատի ղեկավար: Հունիսին դառնալով երկրի նախագահ, 54-ամյա Էլչիբեյը պահպանեց ժողովրդականությունը, բայց դրությունը ռազմաճակատում մնում է բարդ, եւ տնտեսությունը շարունակում է փլուզվել:

Նա հմայիչ է, իրեն ազատ է պահում եւ դավանում է ղեկավարման արեւմտյան համակարգը: Սակայն ընդդիմադիրները մեղադրում են նրան, թե իշխանությունը տվել է արմատական ազգայնամոլների ձեռքը, ովքեր պատրաստ չեն ղեկավարել երկիրը եւ վատ են պատկերացնում երկիրը ժողովրդավարության տանելու եղանակները:

Այն բանից հետո, երբ անցան նախագահական 100 օրերը, Էլչիբեյը ծովին նայող իր աշխատասենյակում ընդունեց «We/Мы»-ի թղթակցին: *«Խնդրում եմ ներեք, եթե ես խոսեմ ոչ այնպես, ինչպես վայել է նախագահին»*, ասաց նա հարցազրույցի ժամանակ, որում շարադրեց Ադրբեջանի խաղաղ զարգացման իր ծրագիրը:

«We/Мы» – **Ինչպե՞ս եք գնահատում ադրբեջանա-ամերիկյան հարաբերությունների ներկա վիճակը:**

Էլչիբեյ – Ցավոք, Ադրբեջանի եւ Ամերիկայի միջեւ լայն շփումների մասին չեմ կարող խոսել: Մեր մասին տեղեկատվության 98 տոկոսը Հայաստանից է Ամերիկա գնում: Մեծամասամբ այդ տեղեկատվությունը հավաստի չէ: Սակայն մենք զգում ենք, որ կապերը զարգանում են: Ամերիկան հետաքրքրություն է ցուցաբերում Ադրբեջանում աճող ժողովրդավարական շարժումների նկատմամբ: Միայն այսօր ես զրուցեցի մեր երկրում ԱՄՆ-ի առաջին դեսպանի հետ:

– Ռուսաստանում եւ ԱՄՆ-ում շատերին մտահոգում է Իրանի աճող ազդեցությունը: Արմատականության վտանգը մե՞ծ է:

– Ահա մի օրինակ, թե աշխարհը որքան անիրազեկ է Ադրբեջանի գործերին: Բաքվում երկու սինագոգ կա, երկու ուղղափառ եկեղեցի, երկու մզկիթ: Ի՞նչ արմատականության մասին կարող է խոսք լինել: Արմատականության համար համապատասխան հող է պետք: Բաքվում հազիվ մի տասը մարդ գտնվի, որոնք իմանան Ղուրանն ու շարիաթը: Իրանը պետք է հարյուրավոր մոլլաներ ուղարկի մեզ մոտ եւ ստիպի նրանց աշխատել առանց շունչ քաշելու, որ սովորեցնեն մեզ: Սակայն դա էլ բավարար չի լինի: Վերջին 180 տարիներին Ադրբեջանը կողմնորոշվել է դեպի Եվրոպա: Մեր համալսարանի ուսանողներն ավելի լավ գիտեն Վիկտոր Հյուգոյին, քան արաբ գրողներին:

Մեր միջին դասակարգը կազմում են ոչ հավատացյալները եւ արմատական հանրապետությունը նրանք չեն ընդունի: Սակայն կրոնը պետք է ուսումնասիրել, դա մեր պատմությունն է:

– Ադրբեջանը պատրաստվո՞ւմ է մտնել ԱՊՀ:

– ԱՊՀ-ն խոշոր կոլխոզ է: Նա գրեթե ոչ մի մեխանիզմ չունի, եւ ոչ ոք չգիտե, թե ինչ ձեւ կընդունի այդ միավորումը: Ի՞նչ է դա՝ ուղղաթի՞ռ, թե ուղտ: Ոչ ոք չգիտե: Մեր խորհրդարանը քննարկելու է այդ հարցը: Ես որպես նախագահ չեմ պաշտպանում այդ գաղափարը: Պետք է սպասել, մինչեւ Համագործակցությունն ընդունի ավելի հստակ կառուցվածքային ձեւ: Դժվար թե մոտ ժամանակներս մենք մտնենք ԱՊՀ:

– Վերջերս Բորիս Ելցինի հետ համաձայնություն եք ստորագրել Ռուսաստանի եւ Ադրբեջանի միջեւ բաց սահմանների մասին: Որքանո՞վ է դա իրագործվում:

– Մենք Ռուսաստանի հետ ամուր կապեր ունենք եւ անպայման բաց կպահենք սահմանները: Եթե դրանք հիմա փակենք, շուտով ստիպված կլինենք վերաբացել: Ո՞ւմ է պետք նոր «երկաթե վարագույրը»: Ռուսաստանը մնում է մեր լավագույն եւ կարեւոր գործընկերը: Մենք կարող ենք հարգել Բրիտանիային, սակայն երբ շինարարության համար անտառանյութ է անհրաժեշտ, այն Լոնդոնում չենք որոնելու: Ինչո՞ւ կորցնենք մեր լավագույն գործընկերոջը: Ես ծրագրել եմ աշխուժացնել մշակութային կապերը Ռուսաստանի, մասնավորապես Սանկտ-Պետերբուրգի հետ:

– Ադրբեջանն այժմ սահմանադրություն է պատրաստում: Դրանում փոքրամասնությունների իրավունքները կերաշխավորվե՞ն: Ձեր սահմանադրությունը որի՞ նման կլինի. ֆրանսիականի՞ն, թե էստոնականին:

– Էստոնական տարբերակն անընդունելի է: Ադրբեջանի բոլոր քաղաքացիները կունենան նույն իրավունքները, անկախ նրանից, թե այդ մարդիկ որտեղից են հայտնվել մեր հանրապետությունում: Հակառակ դեպքում դա ոչ թե երկիր կլինի, այլ ցեղ: Միաժամանակ մեր քաղաքացիները խտրականություն թույլ չեն տա ռուսների հանդեպ: Գիտեք, շատ ադրբեջանցիներ նույնիսկ եկեղեցի են հաճախում, երբ նրանց խնդրանքը մզկիթում չի հասել ամենաբարձրյալին: Ես մի դեկրետ եմ ստորագրել, որով երաշխավորվում են փոքրամասնությունների իրավունքները եւ տեղական մարմիններին պարտադրվում է աջակցել նրանց մշակույթի պահպանմանը:

– Հայաստանի հետ պատերազմից դուրս գալու ծրագիր ունե՞ք:

– Պատերազմի խնդիրն այսօր գործնականում անլուծելի է: Հնարավոր է, որ սկզբում Ղարաբաղի հայերը ճիշտ էին, երբ ավելի շատ իրավունքներ էին պահանջում: Սակայն որպես նախագահ ես չեմ կարող հանդես գալ Ադրբեջանի ներսում այլ պետության գոյության օգտին: Եւ երբեք չեմ գնա դրան: Մենք հայերին թույլ կտանք գնել մեր գործարանները, սակայն նրանք մեր հողն են ուզում: Դրա հետ չենք կարող համաձայնվել:

Ես կողմ եմ միջազգային կազմակերպությունների հսկողությամբ կրակի անհապաղ դադարեցմանը: Ես պատրաստ եմ ընդունել անգամ ՆԱՏՕ-ի միջնորդությունը: Սակայն անհրաժեշտ են որոշակի փոփոխություններ: Մենք այսօր կես միլիոն փախստական ունենք: Ո՞ւմ է պետք այս ողբերգությունը: Ինչպե՞ս այն կանգնեցնել: Հիմա հայերը փախչում են արդեն Հայաստանից: Դա անմտություն է: Մարդիկ հոգնել են պատերազմից: Ոչ ոք չի ուզում, որ իր որդին զոհվի անհայտի, ինչ-որ Ղարաբաղի համար: Այս պատերազմը ձեռնտու է միայն զենքի առեւտրականներին:

– Ձեր նախորդը հեռացվեց իշխանությունից, որովհետեւ ռազմաճակատում հաջողություն չունեցավ: Չե՞ք վախենում, որ ձեզ էլ կստիպեն ծավալել պատերազմը կամ տեղը զիջել առավել արմատականներին:

– Ես ինձ համար, իմ քաղաքական կամ անձնական ճակատագրի համար չեմ վախենում: Կարեւորը, որ մարդիկ գիտակցեն, որ ես ազնիվ եմ եւ չեմ գործում Մոսկվայի կամ այլ մայրաքաղաքների ցուցումներով:

– Երբ Ադրբեջանն անկախություն հռչակեց, այն ժամանակվա ղեկավարները հայտարարեցին, թե նավթային պաշարները շահագործելու են ինքնուրույն, առանց արտասահմանյան կապիտալի: Դուք նույնպե՞ս ձգտում եք դրան:

– Ոչ: Այդպես մտածելը սխալ է: Անհրաժեշտ է նավթի մաքրման ժամանակակից տեխնոլոգիա, որպեսզի շահեն եւ տնտեսությունը, եւ շրջակա միջավայրը: Սակայն, ճիշտն ասած, մեզ ոչ այնքան տնտեսության անկախ զարգացումն է հետաքրքրում, որքան աշխարհի նկատմամբ նոր մոտեցումները, այդ ժամանակ մարդիկ կսովորեն նորմալ աշխատել եւ շահույթ ստանալ:

– Ձեր աշխատասենյակում կախված է թուրքական դրոշը: Ո՞ր իսլամական երկիրն է ձեզ ավելի մոտ:

– Մեզ համար իսկապես մոդել է Թուրքիան: Իմ հերոսը Մուստաֆա Քեմալն է, որովհետեւ նա ժողովրդավարական պետություն ստեղծեց ոչ կրոնական հիմքով, չնայած նրա վրա ուժեղ ճնշում էր գործադրվում: Ոստիկանական կամ Իրանի տիպի ավտորիտար երկրները մեր օրերում ապագա չունեն: Մենք կապեր ենք որոնում առավել ժողովրդավարական երկրների հետ, որոնք կօգնեն մեզ: Ժողովրդավարությունը միայն բառ չէ: Այն հաստատելու համար տասնյակ տարիներ են պետք: Այդ պատճառով մեզ կողմնորոշիչներ են անհրաժեշտ:

Արեւմտյան համակարգից բացի ես չեմ տեսնում մեկ ուրիշը, որը նպաստի բարգավաճմանը:

Ժամը 11.30 էր: Էլչիբեյը հաճախ նստում է մինչեւ ուշ գիշեր: Այդ օրը նա դեռ պիտի ընդուներ պաշտպանության նախարարին՝ իմանալու ռազմաճակատի վերջին նորությունները:

Երբ մենք հրաժեշտ տվեցինք, նախագահը, որ սեւ կոստյումով եւ փողկապով էր, խնդրեց ներել ուղղամիտ պատասխանների համար: *«Ինձ հաճախ մեղադրում են դիվանագիտության բացակայության, նախագահին ոչ վայել արտահայտությունների համար: Սակայն ես այդպիսին եմ: Դիվանագիտական դպրոց չեմ ավարտել: Կարող եք անվանել ինձ իմ ժողովրդի զինվորը: Այդպես եմ ես աշխատում: Ես գաղափար եմ առաջադրում եւ հավատում այն տրամաբանական վախճանին»:*

Հոկտեմբեր, թիվ 15

Խիստ «սկզբունքային» թատրոնը

կամ ինչպես պարմանուհուն չթողեցին ներկայացման

Ի՞նչ եք կարծում, ո՞ր տարիքում կարող է մարդու մեջ հետաքրքրություն առաջանալ Շեքսպիրի ստեղծագործությունների նկատմամբ: Կարծում եմ, առնվազն Ջուլիետի տարիքում: Արդ, մի՞թե կարող է արտառոց թվալ մի այնպիսի երեւույթ, երբ Ջուլիետի տարիքի օրիորդը ցանկանում է ծանոթանալ մեծ անգլիացու գործերին:

Սակայն երբ այդ օրիորդը, վառվելով շեքսպիրյան խոսքն ունկնդրելու ցանկությամբ, այցելում է թատրոն, պարզվում է, որ թատրոնի ղեկավարն արգելում է մինչեւ 16 տարեկան անձանց մուտքը դահլիճ: Կարծում եք, սա խորհրդային շրջանի դրվա՞գ է: Ոչ, սա տեղի է ունեցել այս տարի, այս ամսվա չորսին, Երեւան քաղաքում: Թատրոնը դրամատիկականն է, ղեկավարն էլ՝ պրն. Խանդիկյանը:

Մի քանի րոպե էր մնում մինչեւ «Յուլիոս Կեսար» ներկայացման սկիզբը, երբ մոտեցա թատրոնի տոմսարկղին: Այդ պահին ինձ դիմեց մի կին իր տոմսը գնելու խնդրանքով: Պարզվեց, որ նա իր 13-ամյա դստեր հետ եկել է ներկայացում դիտելու, բայց աղջկան դահլիճ չեն թողնում՝ առաջարկելով, որ նա ժամանակն անցկացնի մանկահասակների խաղասենյակում: «Բայց դա անիմաստ է, բացատրում էր նա, որովհետեւ հենց աղջկաս համար եմ եկել. ինքն էր ցանկանում այս ներկայացումը դիտել»:

Աղջիկը մեծահասակի արտաքին ուներ, համենայն դեպս, երեխա նրան դժվար էր ասել: Որոշեցի միջամտել: «Անիմաստ է, ասաց կինը, արդեն նույնիսկ վարիչների հետ եմ խոսել, չեմ կարողացել համոզել»: Բայց ես այնուամենայնիվ որոշեցի եւս մեկ փորձ կատարել: Սակայն հսկիչներին ու վարիչին համոզել չհաջողվեց. «Գլխավոր ռեժիսորի կարգադրությունն է»:

Ներկայացումը դիտելու տրամադրություն այլեւս չկար: Ի՞նչ է նշանակում «երեխա»: Տարիքային սահմանումն անհեթեթ է. վեց տարեկան Մոցարտն արդեն դաշնակահար էր ու երգահան, իսկ չորսամյա Գաուսը բացահայտում էր հոր թվաբանական սխալները: Թատրոնի վարչությունը, որ վարպետի ճշտությամբ տարբերում է 16 տարեկանին 15 տարեկանից, կարող էր նաեւ կռահել, որ այս աղջիկը վաղուց արդեն տիկնիկով չի խաղում: Եւ, անշուշտ, կռահել էր: Հապա ինչո՞ւ էր համառում: Մինչ այստեղ պատանիների առջեւ փակվում է մուտքը համաշխարհային մշակութային գանձարան, այլ տեղերում 10-16 տարեկանները «կյանքի դպրոց» են անցնում տեսաարահներում՝ դիտելով այսպես կոչված «զարգացած երկրների» արտադրության «բարձրարվեստ» տեսաերիզները: Եւ ոչ ոք նրանց չի արգելում:

Ոմանք երեւի կասեն, որ բերված աննշան միջադեպը անտեղի ու չարամտորեն ուռճացված է, որ դրամատիկական թատրոնի եւ, մասնավորապես, Ա. Խանդիկյանի լուսավորչական առաքելությունը գերակշռում է նման վարչական վրիպումները: Տվյալ դեպքում, գուցե պրն. Խանդիկյանը կապ չունի, մեղքն ամբողջովին վարչության խղճի վրա է: Սակայն ռուսական առածն ասում է. ինչպիսին տերտերն է, այնպիսին էլ ծխականը: Համենայն դեպս լավ կլիներ, որ պրն. Խանդիկյանն այդ օրիորդին (եւ բոլոր նրանց, ովքեր նույնանման վիճակում կարող էին հայտնված լինել նախկինում) հրավիրեր անվճար ներկայացման. իրենց տոմսերը նրանք արդեն գնել են: Չկա լուսավորչություն առանց աշակերտների: Ինչ վերաբերում է բերված դեպքի մասնավոր բնույթին, ապա ուզում եմ նկատել, որ մարդկային հարաբերությունները եւ արվեստը հիմնականում կազմվում են հենց դրանցից: Անտեսել դրանք, նշանակում է անմարդկային եւ արվեստից հեռու բաներով զբաղվել: «Թատրոնը հանդերձարանից է սկսվում», ասում է Ստանիսլավսկին:

Այս օրիորդի համար թատրոնն սկսվեց եւ ավարտվեց նախամուտքում:

Ռ. ՀԱԿՈԲՅԱՆ

Մանկատների հիմնադրամը վավերացված է

Հոկտեմբերի 7-ին աշխատանքի եւ սոցիալական ապահովության նախարարությունում կազմակերպված մամուլի ասուլիսի թեման նորաստեղծ մանկատների հիմնադրամն էր, որին «Ազգ»-ն արդեն անդրադարձել է:

Հիմնադրամի նախաձեռնողը ամերիկահայ Ռեգայեն ընտանիքն է: Ասուլիսի ժամանակ վավերացվեց հիմնադրամի պայմանագիրը աշխատանքի եւ սոցիալական ապահովության նախարար Աշոտ Եսայանի եւ Ժենյա Ռեգայենի կողմից: Ստեղծվեց 10 հոգուց խնամակալների խորհուրդ՝ Ժենյա Ռեգայեն, Աշոտ Եսայան, Ներսես արքեպիսկոպոս Պոզապալյան, Վահրամ Ղարիբջանյան, Ռուբեն Կոզմոյան, Էդվարդ Հակոբյան, Վահագն Դեմիրճյան, Տիգրան Հակոբյան, Հայկ Ղազարյան, Գագիկ Եզանյան: Խորհուրդը, որի կազմում են առողջապահության, լուսավորության, մշակույթի նախարարությունների ներկայացուցիչներ, պետք է տնօրինի հիմնադրամի հետ կապված բոլոր խնդիրները, որոշի օգնության չափն ու ուղղվածությունը:

Խորհրդի առաջին նիստը, որ համատեղվեց ասուլիսի հետ, որոշում կայացրեց օգնությունն ուղղել ոչ միայն որբ երեխաներին, այլեւ օժանդակ-գիշերօթիկ դպրոցներին, որտեղ կան մտավոր եւ ֆիզիկական արատներով երեխաներ: Դրանք 29-ն են, որոնք ոչ պակաս կարիքավոր են: Նախորդ օրը փոխնախարար Ղարիբջանյանն ու տիկին Ժենյան այցելել էին Նուբարաշենի եւ Խարբերդի գիշերօթիկները եւ հատկապես վերջինից ստացած ճնշող տպավորությունները կիսեցին ներկաների հետ: Խորհրդի անդամների թվում մասնանշվեց առաջին հրատապության խնդիրը՝ ձմռանը նախապատրաստվելը: Այդ նպատակով դրվեց վառելիք եւ գեներատորներ հայթայթելու հարցը: Նշվեց, որ խնամակալների խորհուրդը հսկայական անելիքներ ունի գիշերօթիկների կարիքները որոշելու, ունեցած միջոցները ծրագրավորված օգտագործելու, բոլոր ծախսերը համակարգելու ուղղությամբ: Նախարար պարոն Եսայանն անդրադարձավ խնամակալվող դպրոցները երեք նախարարությունների ենթակայությունից մեկ ենթակայության հանձնելու անհրաժեշտությանը: Այս հարցով արդեն դիմել են կառավարությանը: Նշվեց նաեւ, որ սփյուռքի հայ գաղթօջախները եւ անհատ բարերարներ նույնպես հանդես են գալիս որբ մանուկներին օգնելու պատրաստակամությամբ, օրինակ, Սան-Պաուլոյի հայ տիկինները առաջարկել են հոգալ Նուբարաշենի գիշերօթիկի կարիքները:

Հիմնադրամի խնամակալների խորհրդի առաքելությունը պիտի ծառայի այդ գործողությունների համակարգմանը: Խորհրդի աշխատանքները հրապարակային կլինեն եւ պարբերաբար կլուսաբանվեն մամուլում:

Ա. Օ.

digitised by A.R.A.R.@

Ժողովրդային ընկերվարականներու երեք ղեկավարները եւ անոնց 400-ի մօտ ռուս հետեւորդները կը հաւատան, որ ուշ կամ կանուխ *«իրենց հայրենիքը պիտի վերակառուցեն Հիտլերի Գերմանիոյ, Մուսոլինիի Իտալիոյ եւ Ֆրանկոյի Սպանիոյ օրինակներով»*, կը գրէ «Լոս Անճելըս Թայմզ»-ի Մոսկուայի աշխատակից Էլիզաբէթ Շոգրէնը: (*«Լոս Անճելըս Թայմզ», նոյեմբեր 8-ի թիւ*):

Եօթը տասնամեակներու վրայ տարածուած համայնավար գաղափարախօսական ծանր բաքին վերացումէն ետք, ռուս ազգայնամոլութեան սերմերը ինկած են Սանկտ Պետերբուրգի (նախկին Լենինգրադ) երիտասարդական-ուսանողական-ակադեմիական շրջանակներու մէջ:

Պատահական չէ այս երեւոյթը: Ռուս մտաւորական-ընկերային շարժումները աւանդականօրէն ծնունդ առած են Պետերբուրգի մէջ, եւ վերջին տարիներուն զարգացող բազմակուսակցականութիւնը բազմաթիւ երեսներով եւ հարցադրումներով կը ներկայանայ ռուսական քաղաքական մտքի զարգացման օրրան Պետերբուրգի մէջ:

Ֆաշիստական Ժող. ընկերվարական կուսակցութեան գոյառումը մտահոգութիւն մը ըլլալէ աւելի, անոր գոյատեւումին կարելիութիւնը կը տագնապեցնէ դիտողները: Ըստ Շոգրէնի, եթէ Պետերբուրգի մէջ փոքր չափերով գոյութիւն ունի գերմանական Ազգային Ընկերվարութիւն կուսակցութեան (Նացի) օրինակով ծնունդ առած այս շարժումը, Մոսկուայի մէջ նաեւ նոյնքան մը հետեւորդներ կրցած է ներքաշել: Ռուսական միւս կեդրոններուն մէջ արձագանք գրեթէ չէ գտած այս խմբումը:

Ֆրանսայի Լը Պենի Ազգային ճակատին, Գերմանիոյ Նոր նացիներուն եւ 60-ական թուականներու Անգլիոյ Էնոք Պաուլի Ազգային շարժումին նման, ռուսական այս կուսակցութեան համար ամէն բանէ առաջ թշնամի մը պէտք է: Արհեստական կամ իրաւ թշնամի մը, որու դէմ մղուելիք պայքարը կրնայ պայմանաւորել կուսակցութեան ամրապնդումը:

Առանց թշնամիի, ծայրայեղ ազգայնական շարժումները շուտով կը խամրին ու կը մեռնին:

Ժողովրդային Ընկերվարական կուսակցութեան առաջին բնական թշնամիները կովկասցիներն են՝ *«ռուս զինուորները սպաննող, բռնաբարող»* ադրբեջանցիները, հայերը, վրացիները եւ Կովկասի միւս թխամորթ բնակիչները, կը մատնանշէ «Լոս Անճելըս Թայմզ»-ի աշխատակիցը:

Ընկերվարական ազգայնականութեան նոր վտանգը Ռուսաստանի մէջ

Ռուսաստանի ներքին զարգացումները Ամերիկայում ապրող հայ գործչի աչքերով

Հոդվածագիրը սփյուռքահայ մամուլի ազգային-քաղաքական լավագույն մեկնաբաններից է: Մասնագիտությամբ ֆիզիկոս-ինժեներ, նա աշխատել է Բեյրութում, Կիպրոսում, Երուսաղեմում եւ, վերջին երկու տասնամյակներին՝ Լոս Անջելեսում, միշտ աշխատակցելով ՌԱԿ-ի մամուլին, որտեղ իր առաջին քայլերն է արել «Զարթօնք»-ի էջերից, խմբագրապետ Գերսամ Ահարոնյանի հսկողության ներքո: Եղել է ՌԱԿ Կենտրոնական վարչության անդամ: Ներկայումս աշխատակցում է «Նոր օր» թերթին, որտեղից էլ արտատպում ենք սույն հոդվածը:

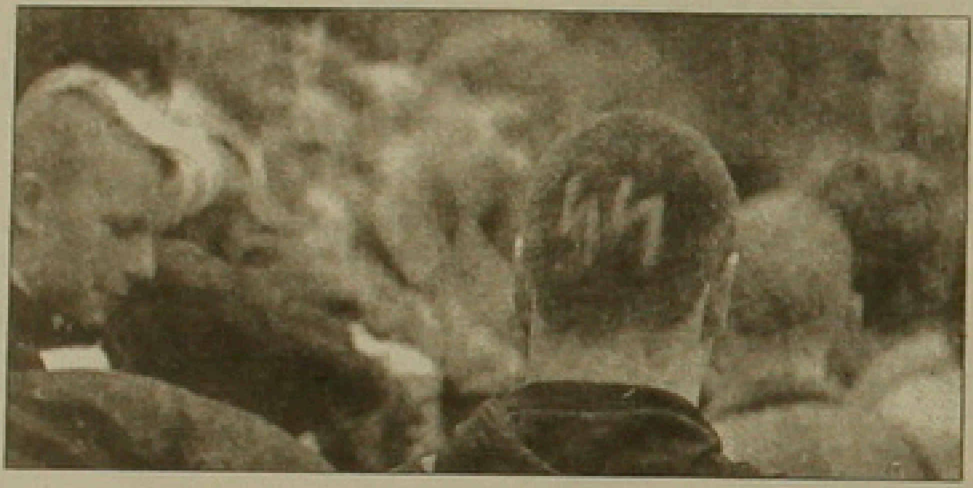

Ս. Պետերբուրգի մէջ աջակողմեան խմբաւորումի հետեւորդները արդէն ձեռնարկած են կովկասցիները հալածելու տարերային աշխատանքին, զէթ իրենց մամուլով: Եթէ իշխանութիւնները չյաջողին ժողովուրդի պահանջքը գոհացնել, *«մենք է, որ զիրենք դուրս պիտի նետենք»*, կը յայտնէ կուսակցական ղեկավար Եուրի Բելյաեւը:

Ռուսական ֆաշիզմի առ այժմ այս աննշան խլրտումը կարողականութիւնը ունի զարգանալու եւ ընդարձակուելու, տրուած ըլլալով շարժումին ազգայնամոլական դիւրընկալելի լոզունգը՝ *«Ռուսիան ռուսներու համար»*:

Կուսակցութեան ծրագիրը երիտասարդութեան, մտաւորականութեան կը մատուցէ նաեւ ազգային փրկութեան միջոցներ՝ յետ-կայսրութեան փլուզումին: Ընկերային հասարակարգին նոյն խումբը բերրի հող է, ուր կրնան հասնիլ նոր հոսանքներ, շարժումներ մանաւանդ երբ ստեղծուած է գաղափարախօսական պարապութիւն մը, եւ կամ, ընկերութիւնը կը գտնուի տնտեսական սնանկութեան եւ ընկերային անորոշ ուղիներու առջեւ:

«Գերմանիա՝ ամէն բանէ վեր» նացիական լոզունգի նման, *«Ռուսիա՝ ռուսներուն համար»*ը իր արձագանքը դիւրաւ կը գտնէ միւս հանրապետութիւններուն մէջ ալ: Օրինակ մը ունինք Հայաստանի մէջ, ուր ծաւալել կը փորձեն այսպէս կոչուած նժդեհական շարժում մը՝ ցեղակրօնութեան դրօշակի շուքին տակ: Շարժումը՝ տկար, կը սնանի երկրին մէջ տիրող բնական հիասթափութենէն, տնտեսական քաոսէն, հոգեկան եւ բարոյական օրինաչափութիւններու անկումէն եւ կիսա-անիշխանական վիճակէն:

Ռուս ազգայնականութեան երկրորդ թիրախը պիտի դառնայ հրէութիւնը: Արդէն քառասունէ աւելի հակասեմական հրատարակութիւններ կան հրապարակի վրայ, կը գրէ Շոգրէն, որու հիմնական նպատակը այս յօդուածի հրատարակութեան մէջ հրէական շրջանակները ահազանգելու կը միտի կարծէք:

Հրէութեան դէմ բացուելիք պայքարէն առաջ սկսած է արդէն վտանգուած «ռուս քաղաքացիներու պաշտպանութեան» գործը: Զանազան հանրապետութիւններու մէջ ապրող ռուսներու ֆիզիքական ապահովութիւնը երաշխաւորել փորձող կուսակցութիւնը խորհրդանշական խումբեր ղրկած է Մոլդովա եւ Կովկաս, ուր իբրեւ թէ պիտի պաշտպանեն տեղւոյն վրայ վտանգուած ռուսերու իրաւունքները...: Այս ծրագիրին ետին անշուշտ կը փայփայուի շատ վտանգաւոր երազ մը, երազը ռուսական կայսրութեան վերականգնումին:

Իր «Նացիոնալիսթ» թերթով Ժող. ընկերվարականները կը բացատրեն ռուս ժողովուրդի ցեղային գերակայութեան անառարկելիութիւնը եւ նոյն ատեն կը յայտարարեն, թէ պիտի հետապնդեն Ռուսիոյ «կենսաքջիջներու բուժումը»: Այս նպատակներուն հասնելու համար կուսակցութեան ղեկավարները չեն խուսափիր ընդունելէ, թէ ահաբեկչութիւնը անհրաժեշտ միջոց մըն է եւ թէ կեդրոնացման ճամբաներու հաստատումը եւ օգտագործումը կ'օժանդակեն նպատակի իրագործման եւ ի վերջոյ, անհրաժեշտ կը նկատուի անցեալ տարի (1991) անկախութիւն ձեռք բերած հանրապետութիւնները վերագրաւել եւ զանոնք անգամ մը եւս դնել ռուսական մականին տակ...:

Էլիզաբէթ Շոգրէնի լրատուութիւնը որքան ալ մտահոգիչ, սակայն ահազանգային վիճակ մը պէտք չէ ստեղծէ:

Տնտեսական եւ քաղաքական փլուզումներէ ետք յայտնուող ծայրայեղական շարժումները ատեն մը միայն կը հրապուրեն զանգուածները եւ կը չքանան, բայց վտանգը զգալի կը սկսի դառնալ այն ատեն միայն, երբ տնտեսական-ընկերային բարդութիւնները լուծելու հարցին մէջ իշխանութիւնները անկարողութեան դասին առջեւ կանգնին:

Ռուսական կառավարութիւնը երկու ընտրութիւն ունի իր առջեւ ազգայնամոլական այս եւ [illegible] խմբումներու հարցը լուծելու համար, առաջինը՝ բռնութեամբ ճզմելու ձեւն է, որ կը կարծենք թէ մերժելի միջոցն է դէպի ռամկավարացում ընթացող Ռուսիոյ կառավարութեան համար: Երկրորդը՝ անտարբերութեան ճամբին մէջ խեղդելն է ազգայնական այս շարժումին բոլոր երեւոյթները: Պէտք է այստեղ աւելցնել, որ Ռուսիոյ մեծ քաղաքներու փողոցներուն մէջ ծնունդ առնող այս շարժումը մեկուսացած երեւոյթ չէ, նոյն զգացումը եւ անհանդարտ պահանջքը զգալիօրէն ներկայ է նախագահ Ելցինի կառավարութեան մէջ եւ շուրջ: Կովկասի մէջ, յատկապէս Վրաստան-Աբխազիա տագնապին մէջ յաճախ կոչեր կ'ըլլան Ելցինին ռուսական բանակով միջամտելու՝ փրկելու կամ պաշտպանելու համար ռուս բնակիչներու կեանքերը...

Ռուս ժողովուրդը ահաւոր փորձառութիւնը ապրած է ֆաշիզմին: Անկարելի է 15-20 միլիոն զոհուած ռուսերը մոռնալ: Բնական բռնատիրութեան առաջնորդող այս հակակովկասեան, հակահրէական կամ հակաուկրաինական եւ հակափոքրամասնական ֆաշիզմը վերստին յաջողութիւն պէտք չէ առնէ, այս անգամ՝ Ռուսիոյ մէջ:

ՎԱՉԷ ՍԵՄԵՐՃԵԱՆ

Վասն անգիտաց

Վերջերս մեր թերթերից մեկում («Լուսաւորիչ», 1992 թ., 3 սեպտեմբերի) կարդացի Ռ. Իշխանյանի «Տերունական աղօթքը» վերնագրով հոդվածը: Հոդվածի հենց առաջին տողից ինձ զարմացրեց այն հանգամանքը, որ հարգարժան հեղինակը կարդացել է *«վերջերս մեր թերթերից մեկում մի պատուելիի գրածը Տերունական աղօթի մասին»*, եւ նրան *«թուացել է, թէ ինչ-որ բան պակաս է ասուած»*: Այս պակասը լրացնելու համար հեղինակը այնուհետեւ իրավունք է խնդրում իր *«կարծիքը հրապարակելու»*, այսինքն՝ յուրովի մեկնելու Տերունական աղօթքը, առանց նույնիսկ հիշելու, որ Յիսուսի ավանդած այս աղօթքը բազմաթիվ անգամներ մեկնվել է Հայ եկեղեցու նշանավոր սրբերից Եղիշեի, Ստ. Սյունեցու, Գր. Նարեկացու, Վարդան Արեւելցու, Գր. Տաթեւացու եւ այլ մեծերի կողմից: Սակայն այս մեկնություններին ծանոթանալու, [illegible] պատճառը հավանաբար այն է, որ *«Դրան* (այսինքն՝ պատվելիի գրածին - Աբր.) *գումարվեց նաեւ մի այլ հանգամանք: Մի այլ թերթում* (կարծում ենք, խոսքը «Ազգ» թերթի 1992 թ. հուլիսի 25-ի համարում Աբրահամ վրդ. Մկրտչյանի հրատարակած «Հայ եկեղեցին ընդդեմ բռնակալների» հոդվածի մասին է - Աբր.) *տրուած էր, որ ի տարբերություն Աւետարանի, Գրիգոր Տաթեւացին ասել է՝ պէտք է քախքախել ամէն մի բռնաւոր, նաեւ կողոպտել նրա ունեցուածքը»*: Ինչպիսի՜ հանդգնություն: Բայց գնա ու գտիր այդ խեղաթյուրողին: Սակայն պրն. Իշխանյանը խնայում է հոդվածագրին, չնշելով ո՛չ թերթի անունը, ուր կարդացել է այդ չարաբաստիկ հոդվածը, ո՛չ էլ հեղինակի անունը: Սակայն քարը նետված է, եւ տեղատարափը պէտք է շարունակել: Դրա համար նախ չմեղանքով շեշտվում է հեղինակի խաբեությունը. *«Չգիտեմ, հեղինակը որքանով է ստույգ ներկայացրել Տաթեւացու միտքը, այնուամենայնիվ, ենթադրում եմ, որ չի կարող տարբերություն լինել Աւետարանի եւ Տաթեւացու գրածների միջեւ»*: Իսկ մեր համեստ համոզմամբ, համբավաշատ պրն. Իշխանյանը պէտք է որ կարդացած լինի Գր. Տաթեւացու «Գիրք հարցմանց»-ը, ինչպես նաեւ ուշադիր ընթերցած այն հոդվածը, որի դեմ գրում է, քանզի այնտեղ առավելապէս խոսվում է Մխիթար Գոշի ու Սմբատ Սպարապետի «Դատաստանագրքերի» մասին, Գոշի խոսքերով շեշտվում, որ *«մեր կողմից բոլոր պատերազմները... պատահին ընդ այլազգիս հարկաւորաբար»* եւ որ *«Հայաստանյայց Առաքելական եկեղեցին երբեք էլ բռնակալների հանդէպ խոնարհություն չի քարոզել»*, ինչը որ պատմական ճշմարտություն է:

Պրն. Իշխանյանին մասնակի պատասխանած լինելու համար նախ նշենք, որ Տաթեւացին մեր եկեղեցու մեծագույն սրբերից եւ ուսուցիչներից մեկն է եւ երբեք Աւետարանին դեմ գրել կամ սխալվել չէր կարող (Տաթեւացու գրածը բառ առ բառ կներկայացնենք վերջում): Այնուհետեւ հեղինակը մի միամիտ, բայց գեղեցիկ քարոզ է կարդում, անշուշտ, հոդվածագրին ուղղված. *«Աւետարանում Յիսուս Քրիստոսն է խօսում, եւ եթէ ես քրիստոնեայ եմ, Յիսուսն իմ միակ ուսուցիչն է, ինչպես որ ասուած է Աւետարանում* (այսինքն արժէք չունեն եկեղեցու Հայրերը, Ս. Գրքի մեկնիչներն ու Սրբերը, որոնց ժողովական որոշումներով ու գրվածքներով է եկեղեցին ղեկավարվում առ այսօր: Չեմ ժխտում, որ Աւետարանականները դա այնքան էլ չեն ընդունում - Աբր.): *Պարտադիր չէ, որ ամէն մարդ լինի քրիստոնեայ: Աշխարհի կեսից աւելին քրիստոնեայ չէ»*. Սա՞ էլ Աւետարանից է: Բայց չէ՞ որ Յիսուսն ասում է՝ *«Գնացէք, աւետարանեցէք զամենայն...»*: Արդ ավարտվում է այս հատվածը հետեւյալ հայտարարությամբ. *«Բայց եթէ դու քեզ քրիստոնեայ ես համարում, Աւետարանը քո միակ սրբությունը պէտք է լինի»*: Հավակնոտ չէ՞ մեր կասկածը եկեղեցականի քրիստոնյա լինելու մասին:

Իսկ պրն. Իշխանյանի ներկայացրած «Հայր մեր»-ի յուրովի մեկնությունը համեմատելի անգամ չէ նախորդ դարերի մեկնությունների հետ, ուստի զարմանալ կարելի է, թե ինչպե՞ս է իրեն թույլ տալիս *«ընդ հովանեաւ Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածնի»* հրատարակվող «Լուսաւորիչ» թերթը տպագրել մտացածին, Հայ եկեղեցու ավանդությունը խեղաթյուրող, անհիմն մեղադրանքներով համեմված հավակնոտ հոդվածներ:

Վերջում խորհրդի կարգով, պատասխանած լինելով պրն. Իշխանյանին՝ ինձ ուղղված քարոզին, ցանկանում եմ շեշտել, որ եթէ դուք հավակնել եք հանդես գալ որպես եւ [illegible], եւ գրականագետ..., քանզի չի՞ նոր ասպարեզ ոտք դնելուց առաջ հարկավոր էր մի պահ երկմտել եւ քրիստոնեական երկյուղածությամբ ականջ դնել խղճի ձայնին, թե ինչ դուռ եք բախում:

Առ ի գիտություն ներկայացնում ենք նաեւ Գր. Տաթեւացու «Գիրք հարցմանց»-ի (Կ. Պոլիս, ՌՃՂԸ, էջ 390) «Վասն աւարաց հարցումն» հատվածը, առանց միջամտության.

«Ի յաւարէ պա՞րտ է յեկեղեցիս մատուցանել կամ մասաղել, թէ ոչ:

Պատ. Ի գողունից կամ յաւազակաց ո՛չ է պարտ զի պիղծ է: Այլ ի յաւարէ թագաւորաց որ ի յերկրէն թշնամեաց բերէն՝ հալալ է մատուցանել յեկեղեցին: Զի գործ արդարութեան է սպանանել զթշնամիս: Նոյնպէս եւ աւարն արդարութեան մասն է:

Որպէս զաւար մադիանացոց Մովսէս մասնաւորեաց ի խորանն Աստուծոյ:

Եւ այսպէս բաժանեցին զաւարն ի ձեռն զինուն տայցեն քահանայապետին. եւ յիսնէն զինն քահանայից եւ ղեւտացւոց, եւ հնգէն զինուն թագաւորաց բաժին: Եւ կէսն աւար բերողացն է զինուորացն: Եւ կէսն այլ հեծելոցն. որպէս բաժանեաց Մովսէս: Այլ եւ ոսկին ի յաւարացն թագաւորին է բաժին. եւ արծաթն թագուհւոյն եւ կամ իշխանացն: Եւ այլ աւարն զօրացն»:

ԱԲՐԱՀԱՄ ՎԱՐԴԱՊԵՏ ՄԿՐՏՉՅԱՆ

Մայր Աթոռ Ս. Էջմիածին

digitised by A.R.A.R.@

Փլուզում. Տեղն ինչ է ստեղծվում

Օտար մասնագիտական կենտրոնները գտնում են, որ ԽՍՀՄ փլուզմամբ ժողովրդավարություն եւ տնտեսական ծաղկում չի հաստատվի

Այնպիսի զգացում է, թե խայտայվում է օդը, որը շնչում ենք, տրոփվում է տարածությունը, որ առլում ենք, ընտացվում է ժամանակը, վերածվում բազում բեկորների...

Այդ հիվանդագին, գրեթե պաթոլոգիական անհանգստությունը դառնում է հոգեբանական դրություն ոչ միայն առանձին մարդկանց, այլ նաեւ բազմաթիվ ժողովուրդների համար:

Դա գոյության երաշխիքների, անվտանգության զգացման կորստի արդյունքն, հետեւանքն է...

Հետեւանքն այն զգացման, որ ենթակա ես մի խորը ու ճնշող կամքի, որին դիմակայելը գրեթե անհնար է, քանզի այն եւ բազմադեմ է, Յանուսի դեմ, եւ անդեմ, անորսալի: Այն դուրս է միջին ընկալողականության սահմաններից, եւ դա հաշվում, բթացնում, մասնում է անհեթեթությամբ...

Երեկ նման զգացում են ապրել զավթված, օկուպացված տարածքների բնակիչները, երբ ոչինչ արդեն չի պաշտպանել իրենց. ոչ հողը, ոչ ջուրը, ոչ օդը... Երբ գլխիվայր շրջվել են դարավոր խորհրդանիշները, փոխվել արժեհամակարգային անվանումները, կենցաղաշրջանությունն ու հաղորդակցությունը...

Ծածկազավթման բազմադեմ տեսություններ սփռվել են իրականության հիմնական մասը եւ հնարավոր բոլոր միջոցներով անվստահությունը ու վախը ներարկել վաղվա օրվա հանդեպ... Վախ մի կյանք հացի, երկու հավկիթի, հարյուր գրամ յուղի, չգործող ջեռուցման, վարակաբեր ջրի, պատած զազրացխին աղբի...

Անաբեկման այս նոր հոգեբանական տարտեսակը գալիս է, արդեն եկել է փոխարինելու դասական անարեկմանը, չնայած այն էլ դեռ ցավ հեռու է լուծումից...

Տոկիոյի համալսարանի վասակ կարծիք է հայտնել, թե ԽՍՀՄ կոմունիստական համաստաբորգի փլուզմանը երասխայում ժողովրդավարություն եւ տնտեսական ծաղկման ժամանակաշրջան չի հաստատվի: Ընդհակառակը, դա կդառնի ապինցատար ծավալվող, ընդարձակվող խառնի, որը կարող է ընդգրկել ողջ աշխարհը:

Լոնդոնի ռազմավարական ուսումնասիրությունների միջազգային ինստիտուտի եզրահանգմամբ, ԽՍՀՄ փլուզումից հետո համաշխարհային համակարգի հավասարակշռությունը, որ տանջալիորեն կայացել էր երկրորդ համաշխարհային պատերազմից հետո, խախտվեց: Մնաց միայն մեկ գերտերություն՝ հանձին ԱՄՆ-ի, որն ի վիճակի չի լինի վերահսկել այսպես կոչված դեմոկրատական երկրներում ընթացող բոլոր հակամետ գործընթացները, որոնք աշխարհում ու ԽՍՀՄ բեկորները: Հարյուրավոր անկանխատեսելի, համապատասխան ծագած միջադեպեր աշխարհը կվերածեն քաոսի:

Համաշխարհային հավասարակշռության խախտումը հանգեցրել է ամբողջ մարդկության հանդեպ, ստրատեգիական դավաճանության, որն աշխարհը կարող է կանգնեցնել ամենադաժան ռազմական (նույն թվում եւ միջուկային) ընդհարումների եզրին:

Oxsվորդի գիտնականները վերահսկման կենտրոնը ԽՍՀՄ փլուզումից հետո կանխագուշակում է նախկին ռազմական մրցակցի առաջացում եւ միջուկային վտանգի աճ:

Առաջացած անհավասարակշռությունը երեւակեց բազմաթիվ ստրատեգիական եւ ընդհարումների ուղղությունները:

1. Դիմակայությունները են խոստանում Ռուսաստանի հարաբերությունները բոլոր նախկին հանրապետությունների հետ:

2. Գերմանիայի եւ Շվեդիայի հետաքրքրությունները Մերձբալթիկայի նկատմամբ անխուսափելիորեն լարվածություն են ծնելու այդ տարածքում:

3. Թուրքիան զգուշորեն, բայց անշեղ կերպով ձգտում է իր ազդեցությունը հաստատել Անդրկովկասում:

4. Իրանը ցանկանում է դեպի միջինասիական հանրապետություններ, ինչը փաստորեն կվերակենդանացնի ռուսական, պարսկական եւ օսմանյան կայսրությունների ավանդական բեւեռանները:

5. Մեծամոր Արեւելքի անկայունությունը տեղաշարժվում է դեպի հյուսիս:

6. Արաֆաթն այցելում է Ղազախստան եւ Նազարբաեւին խորհրդակցական հրավիրությունը է բանեցնում:

7. Թուրքիան զենքով միակցվում է Ադրբեջանին:

8. Սաուդյան Արաբիան իսլամական շարժման համար Ուզբեկստանին ու Տաջիկստանին նվիրում է հարյուր երեսուն միլիոն դոլար:

9. Պարսկական ծոցից ԽՍՀՄ-ի նահանջը կտրուկ կերպով զարգացնում է այդ շրջանում ԱՄՆ-ի դիրքերը եւ դրան համապատասխան դիմադրության տեսականին:

Պարզվեց, որ «նոր մտածողություն» հորջորջված «Գորբաչով-Շեւարդնաձե» քաղաքականությունը հանցագործություն էր ամբողջ մարդկության հանդեպ, համաշխարհային աղետ:

ԱՄՆ-ի Կենտրոնական հետախուզական վարչության պետը՝ Գեյթսը, հանդես գալով զինվածության հարցերով Սենատի հանձնաժողովում, նշեց, թե ԽՍՀՄ մնացորդները, այնուհանդերձ, Ամերիկայի համար դեռեւս վտանգի թիվ 1 աղբյուր են, եւ կոչ արեց առանձնապես չիրճվել ԽՍՀՄ «վերակառուցման» առթիվ: Նա պահանջեց ավելացնել բյուջետային հատկացումները հետախուզության համար եւ թույլ չտալ ԿՀՎ կազմալուծումն ու փլուզումը, ինչպես դա արվեց ՊԱԿ-ի հետ: Նա պահանջեց նաեւ ուժեղացնել ԽՍՀՄ մնացորդների դեմ տարվող քայքայիչ գործունեությունը, նշելով, թե «աշխարհում միայն սկսվում է»:

Բժեզինսկին, դեմոկրատ խաղացող մեր քաղաքական գործիչների եւ կառավարիչների կուռքը, CNN գործակալությանը տված հարցազրույցում գնծությունից մի պահ մոռանալով դիմակն, ասաց, թե խորհրդային քաղաքացիական ավիացիայի հարցը լուծված է, իսկ երկարուղային հաղորդակցությունների աստիճանական խաթարումն ու դադարեցումը մոտ ժամանակների խնդիր: Փլուզված է բաշխման համակարգը, բժշկական ծառայությունները լիովին խաթարված, երկրի սոցիալական հյուսվածքը պատառոտված, կարերը քանդված...

Սակայն Բժեզինսկուն չեն բավարարում նույնիսկ այդ արդյունքները:

Նա կոչ է անում կոմունիստական փոխարեն տեղերում հազիվ առաջացած ներկա կառավարությունները եւս տապալել, թույլ չտալ, որ դեռ ձեւավորվող համակարգերը կայանան: Ցնցումների եւ անկարգությունների նոր ալիքը վերջնական քաոսի կվերածի ամեն ինչ, քաղաքացիական ընդհարումները այդ երկրները կվերածեն համատարած սպանդանոցի:

Ազգային ուժերի եւ ավյունի մնացորդները կծախսվեն կառավարությունների հաջորդական տապալումների վրա, եւ այդ ժողովուրդները չեն կարողանա այլեւս ոտքի կանգնել, չեն կարողանա կանգ առնել գեթ մի պահ եւ գլխի ընկնել, թե իրենց ուր են զրկում...

Ըստ «День» շաբաթաթերթի նյութերի կազմեց
Հ. ՎԱՍԻԼՅԱՆԸ

Իրադարձությունները Վրաստանում նոր երանգ են ստանում

Վրաստանի Պետխորհուրդը պաշտոնապես ճանաչել է, որ աբխազական ուժերը վերահսկում են ինքնավար հանրապետությունը Սուխումից մինչեւ Դաշնակցային Ռուսաստանի սահմանն ընկած ողջ տարածքի վրա: Գագրայում խուճապ է, որն ավելի է ուժեղանում տարբեր աղբյուրներից հաճախ միստումնավոր տարածվող տեղեկություններից՝ խաղաղ բնակչության նկատմամբ լեռնականների ջոկատների վայրագությունների վերաբերյալ (BBC-ն հաղորդում է Գագրայում 1000 սպանվածների մասին): Պետխորհրդի եւ անձամբ Շեւարդնաձեի հեղինակությունն անկում է ապրում, քանզի բնակչությունը կասկածանքով է մոտենում իրավիճակի վրա վերահսկողություն հաստատելու նրանց կարողությանը, դրանով իսկ աբխազական իրադարձությունները կարող են հերթական անգամ օրակարգի մեջ դնել Վրաստանում իշխանության փոփոխման հարցը: Եւ ամենեւին պատահական չէ, որ Պետխորհուրդը, չնայած բարդ իրավիճակին, օր առաջ ուզում է իրականացնել ընտրությունները, քանի որ վաղը ժողովուրդը կարող է այլեւս չվստահել Շեւարդնաձեի օգնին:

Բայց աբխազական պատերազմի հետեւանքով Վրաստանում առաջացած ներքաղաքական քաոսի վտանգը խամրում է այն հետեւանքների առջեւ, որ սպառնում է ունենալ վրացական հանգույցը շրջանի եւ ողջ Եվրոպայի համար: Ռադիոկայանները հաղորդում են, որ Շեւարդնաձե-Ելցին վերջին հեռախոսազրույցը տեղի է ունեցել խիստ կոշտ դիրքերից եւ որեւէ արդյունք չի տվել: Ավելին, Շեւարդնաձեն իր զարմանքն ու վրդովմունքն է արտահայտել այն կապակցությամբ, որ, ըստ Ռուսաստանի խորհրդարանից ստացված տվյալների, հոկտեմբերի 13-ին նախատեսված հանդիպումը երկու ղեկավարների միջեւ տեղի է ունենալու ոչ թե Թբիլիսիում, այլ Աբխազիայի տարածքում: Ի պատասխան Ռուսաստանի այս նոր անբարյացակամ քայլի, Շեւարդնաձեն եւս մեկ անգամ ընդգծել է, որ Ռուսաստանը իրավունք չունի հսկողության տակ վերցնել ինքնիշխան Վրաստանի տարածքով անցնող երկաթգիծը, դրանով իսկ անուղղակիորեն մերժելով Աբխազիայի տարածքում հանդիպումն անցկացնելու գաղափարը:

BBC ռադիոկայանը հաղորդում է, որ Վրաստանի Պետխորհուրդը դիմել է ՆԱՏՕ-ի Համագործակցության խորհրդին, խնդրելով միջոցներ ձեռք առնել Վրաստանի փլուզումը կանխելու համար: ՆԱՏՕ-ի Համագործակցության խորհուրդը «սառը պատերազմի» ավարտից հետո կազմավորված անվտանգության նոր մարմին է, ուր ընդգրկված են ՆԱՏՕ-ի անդամ երկրները եւ նախկին խորհրդային համակարգի երկրները: Ցայսօր ՆԱՏՕ-ի Համագործակցության խորհուրդը ձեռնպահ է մնացել Արեւելյան Եվրոպայի հակամարտություններին միջամտելու, որեւէ երկրի նկատմամբ պաշտպանության պարտավորություններ ստանձնելու հարցերում եւ առանցքային դերը հասկացրել է ԵԱՀԽ-ի միջնորդական առաքելություններին:

Չմեկնաբանելով ՆԱՏՕ-ի հնարավոր արձագանքները, արեւմտյան դիտորդները միաժամանակ ուշադրություն են դարձնում այն փաստի վրա, որ Վրաստանն առանց վարանման դիմեց հենց այդ մարմնին, ինչը մինչ այդ չէր արել հակամարտություններում ներքաշված ոչ մի երկիր: Այս դիմումի կապակցությամբ ՆԱՏՕ-ի գլխավոր քարտուղար Մանֆրեդ Վյորները հայտարարել է, թե ինքը խիստ անհանգստացած է Վրաստանում ընթացող ռազմական գործողություններով: *«Մենք առանց այն էլ ցավ հակամարտություններ ունենք ՆԱՏՕ-ի ազդեցության ոլորտի տարածքներում, եւ մեզ նորը պետք չէ»*, ասել է Վյորները: Արեւմտյան դիտորդների կարծիքով, Վրաստանը կարող է Համագործակցության խորհրդի արտակարգ նիստ հրավիրելու պահանջ ներկայացնել, որը կստիպի ՆԱՏՕ-ի ղեկավարությանը որեւէ կերպ արձագանքել Աբխազիայի իրադարձություններին եւ ռուս-վրացական հարաբերությունների կնճիռներին:

RFI-ն հաղորդում է, որ Վրաստանի արտգործնախարար Ալեքսանդր Չիկվաիձեն մեկնել է Բրյուսել Մանֆրեդ Վյորների հետ անձնական հանդիպում ունենալու եւ ՆԱՏՕ-ից ակնկալելիք աջակցության հարցերը քննարկելու համար: BBC-ն նշում է, որ թեեւ ՆԱՏՕ-ի պաշտոնական շրջանակներում խիստ զուսպ են վերաբերվում Կովկասի իրադարձությունների զարգացմանը, սակայն այստեղ իրական է դիտարկվում ռուս-վրացական բախումների հնարավորությունը: Այս առումով ՆԱՏՕ-ի անդամ երկրների տեսակետներն ու դիրքորոշումները կարող են խիստ տարբերվել, նշում է «Գերմանական ալիք» ռադիոկայանը: Օրինակ, նույն կայանի հաղորդագրության համաձայն, Գերմանիայի ազդեցիկ մամուլի զգալի մասը Աբխազիայում լարվածության թեժացման հիմնական պատասխանատվությունը դնում է Վրաստանի վրա:

Ինչպե՞ս գնահատել նախկին ԽՍՀՄ տարածքներում տեղի ունեցող իրադարձությունների ներքին խոհանոցի մեջ ՆԱՏՕ-ի ռազմական կառույցները ներգրավելու Վրաստանի աննախադեպ հանդգնությունը: Իհարկե, հնարավոր է, որ այս քայլը Շեւարդնաձեի հուսահատ ինքնագործունեությունն է, եւ այս դեպքում Վրաստանի վիճակն էլ ավելի կբարդանա: Սակայն, եթե վերհիշենք Շեւարդնաձեի իշխանության գալուց հետո ՆԱՏՕ-ի պաշտոնական շրջանակների առանձնահատուկ ուշադրությունն ու հետաքրքրությունը Վրաստանի նկատմամբ, Պետխորհրդի նախագահի հաճախակի հայտարարությունները կոլեկտիվ անվտանգության համակարգի ստեղծման վերաբերյալ (ԱՊՀ կառույցներից դուրս) եւ մի շարք այլ փոքրիկ մանրամասներ, ապա կարելի է չբացառել, որ Վրաստանի քայլերը կատարվում են նախնական պայմանավորվածությունների համաձայն: Ինչեւէ, ՆԱՏՕ-ի ցանկացած ակտիվություն վրացական հանգույցում կսրի հարաբերությունները ողջ շրջանում եւ հատկապես Ռուսաստանում, ուր դա կընկալվի իբրեւ ոտնձգություն ռուսական կենսական շահերի ոլորտների նկատմամբ:

Այս իրադարձությունների ընդհանուր համատեքստում առանձնահատուկ տեղ է գրավում Կովկասի լեռնական ժողովուրդների համադաշնության եւ Չեչնիայի շուրջ ստեղծվող առասպելային բնույթի «սպառնալիքի լուսապսակը»: Այսպես, արեւմտյան ռադիոկայանները ռուսական կառույցներին ծայնակցած ամենայն լրջությամբ կերտում եւ ներկայացնում են Չեչնիայի ու լեռնականների համադաշնության «համաշխարհային սպառնալիքը»: BBC կայանը բոլոր մանրամասներով անդրադառնում է Բոսնիա կատարած այցելության ժամանակ Ջոխար Դուդաեւի այդ երկրի ղեկավարությանը տված հավաստիացումներին՝ «ապահովելու ծանր եւ թեթեւ զինատեսակների մատակարարումները Չեչնիայից Բոսնիա», *«պաշտպանելու մահմեդականների իրավունքները ԱՊՀ-ում եւ աշխարհի այլ շրջաններում», «անհրաժեշտության դեպքում հիմնահատակ կործանելու Ռուսաստանը եւ գցելու նրան միջուկային մղձավանջի մեջ»* եւ այլն:

Կարված չէ՞ արդյոք այս խառնաշփոթությունը ՆԱՏՕ-ի հնարավոր միջամտության հետ, երբ այդ կազմակերպության հարավային թեւի գլխավոր հարվածային ուժը՝ Թուրքիան խաղաղասիրական առաքելության քողի տակ մուտք կգործի Կովկաս, Վրաստանում խաղաղություն հաստատելու եւ իր հավասակից ու արյունակից եղբայրների՝ լեռնականների տարածքում ինքնադրսեւորումները սանձելու համար: Այսօրվա իրողություններում սա թերեւս ամենաանհրաժեշտական կանխատեսումն է, սակայն, քանի դեռ Ռուսաստանն ու Վրաստանը իրադարձությունների զարգացումը հետեւողականորեն ուղղում են դեպի լարվածության աճի ճանապարհ, ոչինչ բացառել հնարավոր չէ:

Տ. Դ.

Ուսումնական կոոպերատիվը ողջունում է
իր բոլոր այն սաներին, ովքեր այժմ
ապրում են ուսանողական կյանքով

ԳԼԱՁՈՐ
89

«Գլաձոր–89»-ը 1993 թ. բուհ ընդունվել ցանկացողներին հրավիրում է մասնակցելու ՀՀ բուհերի քննական բոլոր առարկաներից անցկացվող դասընթացներին, որոնք կվարեն փորձառու դասախոսները:
Դասընթացներին կարող են մասնակցել նաեւ ոչ ավարտական դասարանների աշակերտները:
Պարապմունքները կսկսվեն ս/թ. հոկտեմբերի 5-ից եւ կշարունակվեն մինչեւ 1993 թ. ընդունելության քննությունների սկսվելը:
Պարապմունքների սկիզբը՝ ժամը 17:30-ին:
Ամսական վարձը՝ 4 հազար ռուբլի:

Դիմումներն ընդունվում են ամեն օր, ժամը 17:30-ից 19:30-ը, Երեւանի Չեխովի անվան թիվ 55 միջն. դպրոցում (Մարշալ Բաղրամյան պողոտա 16):
Տեղեկատու հեռախոսահամար՝ 58-37-40:

PUBLISET

digitised by A.R.A.R.@

ՊԱԿ-ը չի զինաթափվում

Փախստական լրտեսապետի շնորհիվ Ֆրանսիայում բացահայտվել է ՊԱԿ-ի նոր ցանց

Սառը պատերազմն ամենքի համար չի ավարտվել: Ստվերում նա շարունակվում է նոր զոհերի պատճառ դառնալ: Քանզի բոլոր գործող լրտեսները չէ, որ զենքը վայր են դրել:

Ինչպես, վերջերս Ֆրանսիայում լրտեսական կարեւոր ցանց բացահայտվեց այն բանի շնորհիվ, որ հուլիսին Արեւմուտքի գաղտնի ծառայություններին էր հանձնվել Փարիզում ԽՍՀՄ դեսպանատան նախկին առաջին քարտուղար Վիկտոր Օշչենկոն: Իրականում նա ՊԱԿ-ի նախկին գնդապետ էր եւ տարիներ շարունակ զբաղվել էր ֆրանսիացի գիտնականների «հավաքագրմամբ»: 52-ամյա այդ դիվանագետը նախընտրեց իր կնոջ, դստեր եւ զարմիկների հետ հանձնվել Մեծ Բրիտանիայի հակահետախուզությանը: Փախստականների գաղտնի հենակետում իրեն ապահով զգալով, գնդապետը շատ բան պատմեց: Իսկ Ֆրանսիայի հակահետախուզությունը, որը բացարձակ լռություն է պահպանում այս կարեւոր գործի առթիվ, ինքը եւս շատ բան իմացավ երկրում գործող դավաճանների մասին:

Հակահետախուզությունը ձերբակալեց երիտասարդ միջուկագետ ֆիզիկոս Ֆրանսիս Տամերվիլին: Նա շատ հարմար անձ էր հմայիչ գնդապետ Օշչենկոյի համար: Այդ ֆիզիկոսին, որը փայլուն դիսերտացիա էր գրել միջուկային ռեակտորների գործողության պարամետրերի դեպքում մնացուկային հզորության տարվարկման վերաբերյալ, աշխատանքի էին հրավիրել Ատոմային էներգիայի կոմիսարիատի ռազմական հետազոտությունների վարչություն: Հայտնի է, որ նա հաճախ դրամի կարիք էր ունենում:

Ռուսաստանի գաղտնի ծառայությունները շատ են «գնահատում» այս կարգի մարդկանց: Տամերվիլի խորհրդային «գործընկերը» առաջարկեց դրամական օգնություն, որն իր շռայլորեն բաշխում են ֆրանսիական եւ եվրոպական տարբեր գիտական կազմակերպություններ: Այդ ձեւով նա Տամերվիլից բավական շատ տեղեկություններ ստացավ: Երիտասարդ հետազոտողի համար, ի թիվս այլ բաների, մատչելի էր «Վյուլկեն» ծրագիրը, որը վերաբերում էր Խաղաղ օվկիանոսի Մուրուրոա օղակղզում կատարվող ատոմային փորձարկումներին (նախագահ Միտերանը դրանք դադարեցրեց այս տարի): ԽՍՀՄ-ը հետաքրքրվում էր մասնավորապես միջուկային սարքերի կառուցվածքով: Դրանց ռազմական կիրառությունները տարբեր են. սուզանավերի միջուկային մարտագլխիկներ, ռազմաօդանավերի օդային հրթիռներ եւ այլն: Խորհուրդները աչք էին տնկել նաեւ ֆրանսիական շատ բարդ մի տեխնոլոգիայի վրա, որը նվազեցնում է դայթյունների զորությունը, ինչը, մասնագետների կարծիքով, թույլ է տալիս օգտագործել համեմատաբար փոքր զինափորձարաններ:

• Ֆրանսիս Տամերվիլը, որն պ. նադմուկ ձերբակալվեց սեպտեմբերի 15-ին եւ մեղադրվեց դավաճանության մեջ, հասցրել էր մասնակիորեն մատակարարել միջուկային սարքերից մեկի մեխանիզմը: Նա խոստովանել է, որ իր «բարերարի» բակարդն ընկնելուց հետո ինքը նրանից ստացել է 160000 ֆրանկ: Մինչդեռ Վիկտոր Օշչենկոն .պնդում է, թե ինքը շատ ավելի առատաձեռն է եղել եւ տվել է ավելի քան 2 միլիոն ֆրանկ:

Մոս ժամանակներս կծերբակալվեն լրտեսական ցանցի 3–4 ուրիշ անդամներ: Տամերվիլի գործընկերներից ոմանք միամտաբար նրան տեղեկություններ էին մատակարարել, չիմանալով դրանց հետագա կիրառության մասին: Համենայն դեպս, դատախազի եւ հակահետախուզության հետաքննությունները չեն ավարտվել: Դրանք հաստատում են ՊԱԿ-ին փոխարինած Ռուսաստանի գաղտնի ծառայությունների բարվոք վիճակը: Եւ սա նորություն չէ Ֆրանսիայի հակահետախուզության համար: 1991 թ. օգոստոսյան խռովությունից հետո նախկին ՊԱԿ-ի դեռեւս Ֆրանսիայում մնացած մի խումբ գործակալների եւ ռազմական հետախուզության ծառայության մի սպայի քաղաքավարությամբ երկրից դուրս հրավիրեցին: Մի քանիսին էլ նախազգուշացրին, որ անհապաղ դադարեցնեն իրենց գործունեությունը...

Ֆրանսիայի հակահետախուզության վաղեմի երազանքներից մեկը ՊԱԿ-ի առաջին գլխավոր վարչության ընդհատակյա լրտեսապետի բացահայտումն է: Խոսքն այն «անլեգալ գործակալների» մասին է, որոնք տասնամյակներ առաջ հաստատվել են Ֆրանսիայում, խառնվել բնակչությանը եւ դեռ սպասում են իրենց ժամին... Տարիներ շարունակ նրանցից մեկը երկրի հարավ-արեւելքում Մոսկվայից ստանում էր ծածկագրեր, որոնց կայծականային արագությունը հնարավորություն չէր տալիս դրանք որսալ: Վերջերս ծածկագրեր չեն ստացվում: Մոսկովյան կենտրոնն արդյոք լռե՞լ է իր հին գործակալին, թե՞ նա մահացել է բնական մահով: Ֆրանսիայի հակահետախուզությունը հույս ունի, որ մի օր դա կիմացվի մեկ ուրիշ փախստականի շնորհիվ:

Ըստ «Le Point» հանդեսի
2 հոկտեմբեր 1992

Մուրուրոա օղակղզին, ուր տեղի էին ունենում միջուկային փորձարկումներ

Զենքի արտահանումը Ռուսաստանից նվազում է

Ռուսական զենքի արտահանումը վերջին ժամանակներս նվազում է, «ԻՖ»-ին հայտարարեց զենքի եւ զինամթերքի ներմուծման եւ արտահանման պետական ընկերության փոխնախագահ Ալեքսեյ Սամոյլովը: Նրա խոսքերով, դա բացատրվում է երկու պատճառներով. նախ, գնորդների վարկավորումը կանխիկ վճարով կամ ապրանքափոխանակությամբ փոխելը, եւ երկրորդ՝ ԱՄՆ-ն անընդհատ խանգարում է Ռուսաստանին այդ գործում, քանի որ Ռուսաստանը զենքի առեւտրում ԱՄՆ-ի գլխավոր հակառակորդն է:

Ա. Սամոյլովը հայտնեց, թե հիմա Ռուսաստանում միայն երեք կազմակերպություն զենքի առեւտրի իրավունք ունեն (բացի այն զինատեսակներից, որոնց առեւտուրն արգելվում է միջազգային պայմանագրերով):

Դրանք են. «Օբորոնէքսպորտ», «Սպեցվնեշտեխնիկա» միավորումները եւ համագործակցության եւ կոոպերացիայի գլխավոր վարչությունը: Երեք կազմակերպություններն էլ միաժամանակ են վաճառում, միաժամանակ ուժեղ մրցակցություն դրսեւորելով պատվիրատուների համար: «Սպեցվնեշտեխնիկա»-ն դրանից բացի կատարում է նաեւ պաշտպանական ձեռնարկությունների եւ ռազմական տեխնիկայի վերանորոգման արհեստանոցների շինարարության պատվերներ, ինչպես նաեւ կազմակերպում է պաշտպանական արտադրության ուսումնական կենտրոններ:

Սամոյլովի խոսքերով, Ռուսաստանն այսօր զենքի առեւտուր է անում աշխարհի համարյա բոլոր երկրների հետ, բացի նրանցից, որոնց վրա ՄԱԿ-ը էմբարգո է դրել: Ամենամեծ պատվիրատուն Հնդկաստանն է: Բանակցություններ են տարվում Մալայզիային ՄիԳ–24 կործանիչներ վաճառելու ուղղությամբ: Վերականգնվում են կապերը Չինաստանի հետ: Յուրաքանչյուր պայմանագիր կնքվում է միայն Ռուսաստանի կառավարության թույլտվությամբ: Վճարը կատարվում է կանխիկ վալյուտայով կամ ապրանքափոխանակությամբ (հիմնականում մթերք կամ լայն սպառման ապրանքներ): ■

Բախումներ Իրաքի եւ Թուրքիայի քրդերի միջեւ

Իրաքի հյուսիսում, Ջալալ Ալ-Թալաբանիի ղեկավարած Քրդստանի հայրենական միության ներկայացուցիչը հայտարարեց, թե հոկտեմբերի 5-ին քրդական կուսակցությունների միջեւ տեղի ունեցած բախումների ժամանակ, Թուրքիայի սահմանամերձ շրջաններում, սպանվել են 16 քրդեր: Դա կատարվել է այն նախազգուշացումից հետո, որը հոկտեմբերի 4-ին Քրդական հայրենական խորհուրդը ուղղել էր Քրդստանի բանվորական կուսակցությանը (PKK), ըստ որի վերջինս պետք է Իրաքի հյուսիսում գտնվող իր հենակետերն ապատեր մինչեւ երկուշաբթի երեկո: Ալ-Թալաբանիի ներկայացուցիչը մեղադրել է PKK-ին, որ նա հարձակվել է Իրաքի քրդական կուսակցությունների մարտիկների վրա նախազգուշացման ժամկետի ավարտից մեկ ժամ առաջ, որի հետեւանքով սպանվել են 9 իրաքցի քրդեր եւ 7 PKK-ի մարտիկներ:

Միաժամանակ, զինյալ առճակատումները շարունակվում են PKK-ի մարտիկների եւ թուրքական զորքերի միջեւ: Թուրքական աղբյուրները հաղորդեցին, թե 18 հոգի է սպանվել Արարատ լեռան շրջանում՝ Հայաստանի սահմանների մոտ: Ըստ Անկարայից հասած տեղեկությունների, հոկտեմբերի 5-ից թուրքական զորքերն սկսել են օդային եւ ցամաքային ռազմական մի գործողություն, որը նպատակ ունի ոչնչացնել քուրդ մարտիկների ամրությունները այս շրջանում:

Պատրաստեցեց ԱՆԴՐԱՆԻԿ ՍՈՎՍԵՍՅԱՆԸ

Քուրդ գործիչներին սպանողները ձերբակալվել են

Բեռլինում չորս քուրդ ղեկավարների սպանության մանրամասները բացահայտվում են: Հոկտեմբերի 6-ին գերմանացի դատախազը հայտնեց, թե գերմանական իշխանությունները ձերբակալել են մարդասպաններից երկուսին եւ շարունակում են հետապնդել երրորդին: Գերմանացի դատախազը նշեց, թե ձերբակալված երկու ամբաստանյալները լիբանանյան հպատակություն ունեն եւ բնակվում են Գերմանիայում որպես քաղաքական ապաստանյալներ: Նրանք ձերբակալվել են Ռայն-Վեստֆալեն մարզում, ունենալով 15 հազար մարկ: Դատախազը հաղորդեց նաեւ, որ ամբաստանյալներից մեկի մատնահետքերը հայտնաբերվել են այն մատնահետքերին, որոնք կային սպանության ժամանակ օգտագործված զենքի վրա: Այդ դեպքը տեղի էր ունեցել Բեռլինում, սեպտեմբերի 17-ին, որի հետեւանքով սպանվել էին Իրանի Քրդստանի դեմոկրատական կուսակցության չորս ղեկավարներ, ներառյալ կուսակցության քարտուղար Շարաֆ Քենդին: Համենայն դեպս, գերմանացի դատախազի ասածն այն մասին, թե ձերբակալվածները լիբանանյան հպատակություն ունեն, առայժմ հաստատ չէ, քանի որ Գերմանիայում գտնվող քուրդ ապաստանյալներից շատերն ունեն լիբանանյան անձնագրեր, որը բավարար չէ նրանց իսկական ինքնությունն ապացուցելու համար:

Ա. Մ.

Ստեղծվում է համաարաբական տեղեկատվական կենտրոն

Կահիրեում գտնվող Արաբական լիգայի կենտրոնատեղիում կայացած 25-րդ նստաշրջանում տեղեկատվության արաբ նախարարները համաձայնեցին հիմնել «արաբական տեղեկատվության խորհուրդ» եւ հաստատել նրա հիմնական օրենքը: Կազմվեց նաեւ տեղեկատվական փորձագետներից մի հանձնախումբ, որը կքննարկի կրոնական ծայրահեղության եւ ահաբեկչության երեւույթները: Այս հարցում հանձնախումբը կխնդրի արաբ կրոնական գործիչների օգնությունը, որպեսզի ղեկավարվի նրանց տեսակետներով: Նախարարները հավանություն տվեցին նաեւ եգիպտական այն աջակցությանը, որը կոչ է անում հիմնադրել արաբական տեղեկատվության նոր ռազմավարություն եւ հիմք դնել տեղեկատվության միջոցներում օգտագործվող սարքավորումների, գործիքների եւ իրերի արաբական արդյունաբերությանը:

Արաբական լիգայի գլխավոր քարտուղար Իսմաթ Աբդըլ-Մաջիդը հավաստիացրեց, որ շրջանում կատարվող փոփոխություններն ու գործընթացներն արաբների վրա ունեցան եւ բացասական, եւ դրական անդրադարձ եւ ուժեղ ու ազդեցիկ հետքեր թողեցին արաբական շրջանում:

Իր կողմից, Եգիպտոսի նախագահ Հոսնի Մուբարաքը նախարարների հետ հանդիպման ժամանակ շեշտեց լուսավոր տեղեկատվության դերն արաբ ազգի մոբիլիզացման գործում, որը հնարավորություն կտա դիմակայել նոր դժվարություններին եւ վերացնել եղած վերքերն ու բաժանվածությունը:

«Ալ-Հաուադես» 25 սեպտեմբերի

Միջազգային վերահսկիչ համակարգը ձեւավորվում է

RFI ռադիոկայանը Նյու Յորքից հաղորդում է, որ ՄԱԿ-ի անվտանգության խորհուրդը միաձայն որոշում է ընդունել նախկին Հարավսլավիայի տարածքներում պատերազմական գործողությունների ուսումնասիրության, փաստերի կուտակման եւ մեղավորների բացահայտման հանձնաժողով ստեղծելու մասին: Անվտանգության խորհրդում ներկայումս նախագահող ֆրանսիացի Ժան Բեռնար Մերիմեն նշել է, որ սա առաջին քայլն է նոր ժամանակներում պատերազմի հանցագործներին միջազգային դատարանով դատելու մեխանիզմների ստեղծման ճանապարհին, նման Նյուրնբերգյան դատավարություններին: BBC-ն, անդրադառնալով ՄԱԿ-ի որոշմանը, ներկայացնում է հանցագործության երեք որակավորումները, որ դրված են որոշման հիմքում՝ ա. հանցագործություն խաղաղության դեմ. սա վերաբերում է նրանց, ովքեր սանձազերծելու են պատերազմները, բ. հանցագործություն մարդկության դեմ, այսինքն պատերազմները վարելու միջազգային օրենքների խախտումներն ու վայրագությունները խաղաղ բնակչության նկատմամբ, գ. հանցագործություններ կապված ռազմագերիների վերաբերյալ Ժնեւի կոնվենցիայի խախտման հետ:

Թետչերը ջախջախում է Մեյջըրին

BBC-ն հաղորդում է, որ Մեծ Բրիտանիայի նախկին վարչապետ Թետչերը «Յուրոպիեն» թերթին տված հարցազրույցում քննադատել է Մեյջըրի կառավարության եւ անձամբ վարչապետի հակումը դեպի միացյալ Եվրոպան: Խոսելով Մաաստրիխտի համաձայնությունների մասին, Թետչերը դրանք որակել է իբրեւ իրենց ժամանակն ապրած խնդիրներ, որոնց ավելորդ է անդրադառնալ աշխարհում եւ մասնավորապես Եվրոպայում ձեւավորված նոր իրողությունների պայմաններում: Փոխանակ զբաղվելու Մաաստրիխտի համաձայնությունների անպտուղ քննարկումներով, պետք է հոգ տանել որակապես նոր առաջնայնությունների ծավալման աշխատանքների ուղղությամբ, ասել է Թետչերը:

Թաթարական ընդվզումներ Ղրիմում

RFI ռադիոկայանը, անդրադառնալով Ղրիմում թաթարների հետ կապված վերջին իրադարձություններին, դրանք գնահատում է իբրեւ խիստ վտանգավոր հեռանկար գուժող գործողություններ: Մի կողմից Ղրիմի թաթարների առաջնորդների չկշռադատված հայտարարությունները «քաղաքացիական անհնազանդության, ջոկատներ կազմելու, ճանապարհների եւ հաղորդակցության այլ միջոցների աշխատանքները խափանելու» մասին, մյուս կողմից ընդհանուր լարվածությունը Ղրիմում եւ ամբողջ Ուկրաինայում վտանգավոր են դարձնում թաթարների ծայրահեղական դրսեւորումները:

Օգնությունն այլեւս ժողովրդավարությունից կախված չէ

Ֆրանսիական մամուլը ոչ միանշանակ է անդրադարձել Գաբոնում ֆրանկոաֆրիկյան գագաթաժողովում Ֆրանսիայի գրաված դիրքին, հաղորդում է RFI-ն: «Կոտիդիեն դը Պարի»-ն այն գնահատում է իբրեւ իրատեսության հաղթանակ, քանզի Փարիզը աֆրիկյան երկրներին տնտեսական աջակցության խնդիրն այլեւս չի կապում այդ երկրներում ժողովրդավարական տեղաշարժերի հետ: Իսկ «Յումանիտե» թերթը աջակցության նոր ֆոնդի ստեղծումն անվանել է «ողորմություն կարիքավոր աֆրիկացիներին»:

digitised by A.R.A.R.@

100 միլիոն դոլլար Ռուսաստանին

BBC-ն հաղորդում է, որ Ճապոնիան 100 մլն. դոլլարի վարկ է հատկացրել Ռուսաստանին խիստ ծեռնտու տոկոսներով (0,2 տոկոս): Սա 1990 թ. նախկին ԽՍՀՄ-ին խոստացված վարկի մի մասն է, որը ծախսվելու է Ճապոնիայում դեղորայքի, սննդամթերքի եւ այլ ապրանքների գնման վրա: Մնացած մասի հատկացումը Ճապոնիան կապում է «հյուսիսային տարածքների» հիմնահարցի հանգուցալուծման հետ:

Ելցինը հավատարիմ է տված խոստումներին

«Գերմանական ալիք» ռադիոկայանը հաղորդում է, որ Բորիս Ելցինը եւս մեկ անգամ վստահեցրել է Գերմանիայի իշխանություններին, թե կկատարի իր տված խոստումը Ռուսաստանում գերմանական ինքնավարության ստեղծման վերաբերյալ:

Քլինթոնն առջեւում է

«Լոս Անջելես թայմս» թերթի անցկացրած հարցումների արդյունքներով Քլինթոնը Բուշից առաջ է 14 տոկոսով: Հարցման մասնակիցների 48 տոկոսն այսօր կքվեարկեր Քլինթոնի օգտին, 34-ը Բուշի, իսկ 9-ը Պերոյի:

Իսրայելը հատուցում է պահանջում Իրաքից

Իսրայելի արդարադատության նախարարությունը հայտարարեց, թե ՄԱԿ-ի հիմնած հատուկ ներկայացուցչության հովանավորությամբ կազմվել է հատուկ նախարարական մի հանձնախումբ, որը կարծարծի Բաղդադի դեմ ներկայացված բողոքները, որոնք հարուցվել են այն իսրայելցիների կողմից, ովքեր վնասներ են կրել Ծոցի պատերազմի ընթացքում Իսրայելի վրա արձակված իրաքյան «Սկադ» հրթիռներից: Ըստ իսրայելական բանակի եւ ծայնասփյուռի աղբյուրների, Իրաքը Իսրայելի վրա արձակել էր 39 «Սկադ» հրթիռ, որոնք վնասել են 11 հազար բնակելի շենք, 33 պետական հաստատություն եւ 54 ընկերություն:

Փակվել է պաղեստինյան գործակալությունը

Իսրայելական իշխանությունները կարգադրեցին մեկ տարի ժամկետով փակել պաղեստինյան լրագրական մի գործակալություն, որն իբր սպառնում է Իսրայելի անվտանգությանը: Այս առնչությամբ միջինիսրայելյան շրջանի զինվորական հրամանատարն ասաց, թե լրագրական «Ալ-Ասիլ» գործակալության աշխատակիցների առկախումը անհրաժեշտ գործ էր ընդհանուր շահերի պաշտպանության գործում:

«Նեւադա-Սեմիպալատինսկ» հակամիջուկային շարժումը ակտիվանում է

«Նեւադա-Սեմիպալատինսկ» միջազգային հակամիջուկային շարժումը, ԱՄՆ-ում հայտարարված միջուկային պայթեցումների 9-ամյա արգելքի հետ կապված, մտադիր է ակտիվացնել իր գործունեությունը միջուկային փորձարկումներն արգելելու ուղղությամբ: Մոսկովյան բաժանմունքի ղեկավար Վլադիմիր Յակիմեցը հայտնեց «ԻՖ»-ին, թե իրենց առաջնահերթ խնդիրը կլինի միջուկային մարտագլխիկների ապամոնտաժման աշխատանքներն ու տրոհվող նյութերի օգտագործումը հսկելը: Դրանից բացի, «Նեւադա-Սեմիպալատինսկ»-ը կծգտի կազմակերպել ոչ միայն դիվանագետների, այլեւ հակամիջուկային շարժման ակտիվիստների բանակցություններ, որոնց ընթացքում կքննարկվեն «սառը պատերազմից» հետո աշխարհի գոյատեւման նոր կոնցեպցիայի կառուցման հետ կապված հարցեր:

Քառյակի դասերը

Սեպտեմբերի երկրորդ կեսին մեզ վրա հորդացող համերգների հեղեղը շարունակվեց նաեւ հոկտեմբերի սկզբին: Հասուն վարպետներ Ժան Տեր-Մերկերյանից եւ Վարուժան Կոջյանից հետո Ազգային սիմֆոնիկ նվագախմբի դիրիժորական նոտակալի առջեւ կանգնեց Կոջյանի երիտասարդ, տաղանդավոր պաշտոնակից, 1991 թ. ֆրանսիական Բեզանսոն քաղաքում միջազգային մրցույթի հաղթող Ջորջ Փեհլեւանյանը (ԱՄՆ): Փեհլեւանյանն իր երաժշտական անզուսպ եռանդով նվաճեց նոտային տեքստի յուրաքանչյուր մանրամասը, որը դիրիժորը ձգտում էր լսաքանել, յուրովի իմաստավորել, ոգեշնչել, յուրաքանչյուր մանրամասնության արձագանքող դահլիճը: Կասկած չկա, որ Փեհլեւանյանը մեծ ապագա ունի:

Երբ Փեհլեւանյանը երեւանցիների համար դարձավ նոր հայտնագործություն, ապա երաժիշտներին, որոնց մասին լինելու է խոսքը, սպասում էին երկար տարիներ: Խոսքը վերաբերում է Լոնդոնի Լարային քառյակին, որը կրում էր կազմակերպչի անունը՝ Չիլինգիրյան քառյակ: Նրա այժմյան կազմի մեջ են մտնում Լեւոն Չիլինգիրյանը (1-ին ջութակ), Չառլ Սթյուարթը (2-րդ ջութակ), Սայմոն Ռոլանդը (ալտ), Ֆիլիպ դե Գրուտը (թավջութակ): Երկու համերգները (սեպտեմբերի 3-ին եւ 4-ին, Կամերային երաժշտության տանը) ներկաների համար դարձան հոգեւոր բարձր շփման պահեր: Ես դա համարում եմ քառյակային կատարման ամենակարեւոր պայմանը, քանի որ քառյակայինների եւ ունկնդիրների միջեւ գոյություն ունի, բառերական արտահայտությամբ, չորրորդ պատ, որը նշանակում է ունկնդիրների յուրօրինակ մեկուսացում, նրանց ուշադրության փոխադրումը բուն երաժշտությունից նրա կատարման բնույթին:

Չիլինգիրյան քառյակը քանդում է այդ չորրորդ պատը: Ունկնդիրը հետեւում է բացառապես երաժշտությանը, նրա ընթացքին, նրա շնչառությանը, չափակցվում է երաժշտական կառուցվածքների, մասերի հետ: Եւ ծնվում է մի ընդհանուր աշխարհ՝ երաժշտության, կատարողների եւ ունկնդիրների: Նման աշխարհի առավել ցայտուն օրինակ են կատարվող կվարտետների դանդաղ մասերը: Դրանք Յո. Հայդնի Ֆա մաժոր կվարտետի (ստեղծ. 74, թիվ 2), Ֆ. Շուբերտի «Աղջիկը եւ մահը» կվարտետի, Լ. Բեթհովենի Մի բեմոլ մաժոր կվարտետի (ստեղծ. 127), Բ. Բրիտտենի թիվ 3 կվարտետի երրորդ մասն են եւ Տ. Մանսուրյանի ողջ թիվ 2 դանդաղ կվարտետը, ինչպես նաեւ առաջին օրը Բեթհովենի թիվ 15 կվարտետի «բիս»-երով կատարված Կավատինան: Այստեղ բացահայտվեցին Չիլինգիրյան քառյակի լավագույն որակները՝ բնական հնչեղությունը, լարերի վրա որեւէ ճնշման բացակայությունը, որի շնորհիվ հնչյունն ազատորեն ճախրում էր: Դրանից բացի, նշեմ նաեւ զուսպ, բարեկիրթ արտահայտչաձեւը, որն ընդհանրությանն էր ենթարկում առանձին հնչերանգները:

Իհարկե, ամենեւին էլ միայն դանդաղ երաժշտությունը չէ, որ արտահայտում էր այդ քառյակի անսամբլային որակները: Այսպես, Բենջամին Բրիտտենի հինգ մասանոց կվարտետում առաջացավ գործիքային անսամբլի ճկունության հասնելու, ֆակտուրայի անբռնազբոս հերթագայության խնդիրը, որն արտահայտում էր վարպետի երաժշտական մտածողության առանձնահատկությունը: Հյուրախաղերի եկած արտիստների ելույթներից վառ տպավորություն թողեց Բրիտտենի կվարտետի մեկնությունը: Եւ հատկանշական է մի երեկոյի ընթացքում նրա հարեւանությունը Շուբերտի կվարտետ-սիմֆոնիայի հետ: Արդեն միայն այդ համադրությամբ կարելի էր կարծիք կազմել կատարողների արտահայտչամիջոցների ընդգրկման մասին՝ ռոմանտիկականից մինչեւ իմպրեսիոնիստական: Իսկ Բարտոկի՝ «բիս»-երով կատարված հրաշալի Բուլղարական միայն բացահայտեց կատարողական արվեստի մեկ այլ եզրը:

Լեւոն Չիլինգիրյանը քառյակի ոգին է: Արտիստիկ բնույթով, զարմանալիորեն հագեցած մտավորապես եւ հուզականորեն հարուստ մարդը այլ բաների հետ ապրեց նաեւ հայրենիքում ելույթ ունենալու ուրախությունը: Դա նկատելի էր անգամ բեմից՝ աչքերի փայլը եւ ժպիտը խոնարհումների ժամանակ, դե, իհարկե, Կոմիտաս-Ասլամազյանի հայտնի մանրանվագների հատուկ հոգածությամբ, կառուցված մատուցումը: Միաժամանակ ուրախության հետ զգացվում էր նաեւ պատասխանատվությունը չէ՞ որ նա առաջին անգամ էր ծանոթացնում հայրենակիցներին իր մեծ աշխատանքի պտուղների հետ: Քառյակն ստեղծվել է 1970 թվականին: Մի քանի տարի առաջ Չիլինգիրյանը թավջութակահար Ս. Իսերլիսի հետ ելույթ ունեցավ իբրեւ մենակատար Բրամսի ջութակի եւ թավջութակի համար Կրկնակի կոնցերտում (դիրիժոր՝ Վ. Պապյան): Այժմ քառյակային ոլորտում Չիլինգիրյանն ինձ երեւաց առավել բազմակողմանի: Նրա ջութակի բերրոռն հնչեղությունը դառնում էր մեկ դրամատիկորեն կամային, մեկ քնարականորեն անպաշտպան: Ջութակահարի նվագի փիլիսոփայականությունը վայրկենաբար փոխանցվում էր բոլոր անսամբլականներին:

Նրանցից յուրաքանչյուրը յուրովի լավն էր, եւ այն ժամանակ, պատկերավոր ասած, երբ կվարտետային հյուսվածքի «մակերեսին» էր եւ երբ խորքում էր: Սակայն հիշողությանս մեջ հատկապես մնացել է թավջութակահար Գրուտի թավշյա հնչյունը, սկսած Հայդնի կվարտետի երրորդ մասից: Նվագած յուրաքանչյուր հնչյունը, երաժշտական յուրաքանչյուր կրկնությունը եւ, իհարկե, մենանվագը, երաժիշտը հագեցնում էր խոր, առեղծվածային իմաստով: Ու թեեւ անգլիական ժամանակակից երգահան Ջոն Րավեների թիվ 1 կվարտետի «Թաքցված գանձը» անվանումը հավանաբար ենթադրում է, թե հեղինակն այստեղ օգտագործել է բյուզանդական սաղմոսները, ինձ թվում է, այն ճիշտ կլինի հասցեագրել թավջութակահարին:

Չիլինգիրյան քառյակի համերգները համատեղ կազմակերպել էին Հայաստանի Հանրապետության մշակույթի նախարարությունը, մեր հանրապետության Լոնդոնի ներկայացուցչությունը եւ բրիտանական հյուրապատությունը: Մշակութային համատեղ գործողությունները դեպի միջազգային համագործակցություն տանող միակ ճշմարիտ ուղին են: Ուզում եմ հավատալ, որ չնայած այսօրվա բոլոր դժվարություններին, դրանք կշարունակվեն:

ՍՎԵՏԼԱՆԱ ՍԱՐԳՍՅԱՆ
Երեւանի կոնսերվատորիայի պրոֆեսորի պաշտոնակատար

Հիտլերի դիակի առեղծվածը

Ռուս պատմաբան Լեւ Բեզիմենսկին հայտնեց, թե Գերմանիայի բռնակալ Ադոլֆ Հիտլերի ածխացած աճյունները գտնվել էին 1945-ին, երբ խորհրդային զորքերը Բեռլին էին մտել: Հիտլերի կզակն ու գանգի որոշ մասեր գտնվում են Մոսկվայի արխիվներում:

Սակայն, ըստ պատմաբանի, խորհրդային արխիվներից վերցված ֆիլմը, որ վերջերս ցուցադրվել էր Մոսկվայի հեռուստացույցով, ըստ երեւույթին ցուցադրում էր Հիտլերի անվնաս դիակը, բայց հազիվ թե պատկաներ բռնակալին:

Ֆիլմը հուզիչ տպավորություն թողեց, որովհետեւ նախորդ բոլոր տեղեկությունները ասում էին, թե Հիտլերի մարմինը այրել էին ինքնասպանությունից հետո, 1945 թվականի ապրիլի 30-ին:

Հարցազրույցի ժամանակ Բեզիմենսկին հայտնեց, թե ֆիլմում ցուցադրված մարմինը, որը նմանվում էր Հիտլերին եւ փամփուշտի մի անցք ուներ գանգին, խորհրդային զորքերի կողմից գտնվել էր 1945 թ. մայիսի 4-ին, եւ խորհրդային սպաները տվել են նկարահանելու աճյունները: Սակայն նույն օրը խորհրդային զինվորները գտել են Հիտլերի ածխացած իսկական մարմինը իր կնոջ՝ Եւա Բրաունի կողքին: Երկուսն էլ անճանաչելի էին եղել:

Մարմինները եսէսականների կողմից դրվել են փոսը եւ հրկիզվել ժողեֆ Գեբելսի եւ Մարտին Բորմանի ներկայությամբ: Գերմանացի սպաները դիակները թաղել էին Հիտլերի հավատարիմ շան հետ:

Ստալինը հրամայել էր գտնել Հիտլերի մարմինը: Մարմինը, որը գտնվել էր մայիսի 4-ին, մանրազնին քննության էր ենթարկվել: Անդրեյ Սմիռնովը՝ Մոսկվայի դեսպանատան մամուլի քարտուղարը, որ ճանաչում էր Հիտլերին, մեկնելով Բեռլին՝ հաստատել էր, որ ֆիլմում նկարահանված աճյունը Հիտլերին չի պատկանում... Այս տեղեկությունը հաստատվեց, երբ ատամնաշարը քննության ենթարկվեց:

Այսուհանդերձ, ֆիլմն ուղարկել էին Մոսկվա եւ սխալմամբ ներառել պատերազմի ավարտից հետո նկարահանված ֆիլմերի մեջ: Հետագայում, այլ վավերագրական ֆիլմում, որը հայտնի է *«Ժամանակագրություն առանց սենսացիայի»* անունով, սխալն ուղղված էր:

«Ես վստահ եմ, որ ֆիլմում ցուցադրվածը Հիտլերի մարմինը չէ», ասաց Բեզիմենսկին: Նա ավելացրեց, թե խորհրդային 3-րդ բանակի զինվորները Հիտլերի եւ Եւա Բրաունի մարմինները իրենց հետ էին տարել, դեպի արեւմուտք առաջանալու ընթացքում: Եւ այդ առաջընթացի ժամանակ էլ այրել եւ թաղել են: Նրանց վերջին հանգստավայրը Մագդեբուրգ քաղաքն էր, որն էլ հանդիսացավ Արեւմուտքի եւ Արեւելքի սահմանագիծը:

Ստալինը, ըստ Բեզիմենսկու, հրամայել էր, որ Հիտլերի կզակն ու գանգի մասերը բերեն Մոսկվա եւ պահեն խորհրդային արխիվներում: Այժմ հայտնի չէ, թե որտե՞ղ են պահված դրանք:

1970-ին Մագդեբուրգի գերեզմանը քանդվել էր ՊԱԿ-ի հրամանով: Բեզիմենսկին տեսել է քանդման պաշտոնական հրամանագիրը: ■

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ՄԱՐԶԱԿԱՆ ՄԱՐԶԱԿԱՆ ՄԱՐԶԱԿԱՆ ՄԱՐԶԱԿԱՆ ՄԱՐԶԱԿԱՆ

Աշխարհի առաջնություն

Ֆուտբոլն ընդլայնում է իր աշխարհագրությունը

Սկանդինավյան երկրներից քիչ թե շատ նշվեցիան է ֆուտբոլային համարվում: Հիմա էլ Նորվեգիան է ստիպում հարգանքով խոսել իր մասին:

Այս երկրի հավաքականը գերազանց է հանդես գալիս 1994 թ. ԱՄՆ-ում կայանալիք աշխարհի առաջնության եվրոպական ընտրական 2-րդ խմբի մրցաշարում:

Հերթական տուրում, արտագնա խաղում, Նորվեգիայի հավաքականը 2:0 հաշվով առավելության հասնելով Սան Մարինոյի թիմի նկատմամբ, 6 հնարավորից վաստակեց նույնքան միավոր եւ վստահորեն գլխավորում է մրցաշարային աղյուսակը: Ավելորդ չէ նշել, որ Նորվեգիայի ընտրանին հաղթել է նաեւ աշխարհի ուժեղագույն թիմերից մեկին՝ եվրոպայի նախկին չեմպիոն Հոլանդիայի հավաքականին: Վերջիններս, որքան էլ տարօրինակ է, առայժմ միավոր չեն վաստակել: Այս խմբում ֆուտբոլային գրանդներից ընդգրկված է նաեւ Անգլիայի հավաքականը, որը դեռ չի ներգրավվել մրցաշարում: Մեծ հետաքրքրություն է ներկայացնում հոկտեմբերի 14-ին կայանալիք Անգլիա-Նորվեգիա հանդիպումը:

5-րդ ընտրական խմբում, որտեղ ընդգրկված է նաեւ Ռուսաստանի հավաքականը, առաջատարը Հունաստանի թիմն է, որը հյուրընկալվելիս 1:0 հաշվով հաղթեց Իսլանդիայի հավաքականին եւ 2 խաղից հետո ունի 4 միավոր:

Հոկտեմբերի 14-ին Ռուսաստանի հավաքականն ընդունելու է Իսլանդիայի թիմին:

6-րդ ընտրական խմբում Շվեդիայի հավաքականը սեփական հարկի տակ 2:0 հաշվով հաղթեց Բուլղարիայի թիմին եւ 4 հնարավորից վաստակելով 4 միավոր՝ դարձավ առաջատար: Նույնքան միավոր ունի նաեւ Բուլղարիայի հավաքականը, որը, սակայն, մեկ խաղ ավելի է անցկացրել:

Ֆիշեր-Սպասկի՝ 6:3

Սան-Ստեֆանոյից Բելգրադ տեղափոխվելու հետ կապված կլիմայափոխությունը եւ սառնորակ ընդմիջումն ըստ երեւույթին բացասաբար անդրադարձան Ռոբերտ Ֆիշերի վրա: Նորմալ հունի մեջ մտնելու համար հինգ պարտիա պահանջվեց: Սպասկու հետ «20-րդ դարի ռեւանշ մրցամարտ»-ի 16-րդ պարտիայի 36-րդ քայլին Ֆիշերը մրցակցին հարկադրեց կանգնեցնել ժամացույցը: Հաշիվը դարձավ 6:3 հօգուտ Ֆիշերի: ■

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ՄԱՐԶԱԿԱՆ

Հայաստանի հավաքականի առաջին կազմը հայտնի է

Հոկտեմբերի 14-ին Հայաստանի Հանրապետության ազգային հավաքականը կանցկացնի իր առաջին հանդիպումը:

Մեր ընտրանին «Հրազդան» կենտրոնական մարզադաշտում ստուգողական խաղում կհյուրընկալի Մոլդովայի հավաքականին: Խաղը կսկսվի ժ. 18-ին:

Հայաստանի հավաքականի գլխավոր մարզիչ Էդուարդ Մարգարովը թիմ է հրավիրել 19 խաղացողի: Ահա թե ովքեր են մեր գլխավոր թիմի առաջին անդամները.

Դարպասապահներ՝ Հարություն Աբրահամյան («Արարատ»), Արա Աբրահամյան (ՀՄՄ-ՖԻՄՍ), *պաշտպաններ*՝ Վարդան Խաչատրյան, Երվանդ Կրբաշյան («Արարատ»), Սերգեյ Կարապետյան, Հարություն Վարդանյան («Շիրակ»), Սարգիս Հովսեփյան, Արթուր Ասոյան (ՀՄԸՄ), *կիսապաշտպաններ*՝ Արմեն Շահգելդյան, Արամայիս Տոնոյան («Արարատ»), Արթուր Պետրոսյան, Հովհաննես Թամամզյան («Շիրակ»), Արա Նիգոյան, Սամվել Կոստանդյան («Բանանց»), Արտաշես Ադամյան («Կոտայք»):

Հարձակվողներ՝ Արսեն Ավետիսյան (ՀՄԸՄ), Մկրտիչ Հովհաննիսյան («Կանաչ»), Պետրոս Գեւորգյան («Բասախ»), Արթուր Աբալյան («Նաիրի»):

Բաժինը վարում է Սուրեն ԲԱՂԴԱՍԱՐՅԱՆԸ

digitised by A.R.A.R.@

Չորրորդ հարկից նետված իրանահայ ուսանողը ողջ է

Հոկտեմբերի 1-ին Չինքուանի ուսանողական հանրակացարանի 4-րդ հարկից վայր ընկած, Երեւանի կոնսերվատորիայի 2-րդ կուրսի ուսանող իրանահայ Անդրե Մուրադյանը, որի մասին «Ազգ»-ը տեղեկացրել էր, բժիշկների ջանքերի շնորհիվ ուշքի է եկել: Սակայն, ինչպես հայտնեց Հայաստանում Իրանի Իսլամական Հանրապետության կուլտուրայի պատասխանատու Մոհսենին, նա առայժմ ի վիճակի չէ ասել, թե ինչ է պատահել իր հետ: Հիշեցնենք, որ նրան միտումնավոր վայր գցելու վարկած է առաջ քաշվել:

Նույն տեղեկությունը տվեց նաեւ Երեւանի Խորհրդային շրջանի ՆԳԲ քննչական բաժնի պետ Ռազմիկ Ավագյանը: Միաժամանակ նա հաղորդեց, թե սեպտեմբերի 14-ին, ժամը 18–20:30-ի սահմաններում ընկած ժամանակահատվածում գողացվել է նրա ճամպրուկը` անձնագրով եւ 1000 ամերիկյան դոլարով: Այդ առթիվ սեպտեմբերի 15-ին քրեական գործ է հարուցվել:

Պատուհանից վայր ընկնելու դեպքի կապակցությամբ Խորհրդային շրջանի դատախազությունում քրեական գործ է հարուցվել: Այժմ քննարկվում է այդ երկու գործերը մեկ քննիչի վարույթին ներկայացնելու նպատակահարմարության հարցը:

Տուժածի քեռին, որը Երեւան էր ժամանել վերջին դեպքից երկու օր առաջ, հայտարարել է, թե քրոջ որդու կյանքին վտանգ է սպառնում: Հիվանդանոցի գլխավոր բժշկին ցուցում է տրվել թույլ չտալ օտար մարդկանց մտնել Անդրե Մուրադյանի հիվանդասենյակը: ■

Ղազախստան. «Թենգիզ–Շեւրոն Օյլ» համաձայնագիրը չի վավերացված

Ամերիկյան «Chevron» նավթագազային կորպորացիան շահագրգռված է Ղազախստանի խորհրդարանի կողմից «Թենգիզ-Շեւրոն օյլ» համատեղ ձեռնարկության ստեղծման մասին համաձայնագրի վավերացմամբ: Այն պետք է շահագործի արեւմտյան Ղազախստանում գտնվող նավթի հանքավայրը:

Կորպորացիայի ներկայացուցիչների կարծիքով, որոնք հանդես էին եկել հոկտեմբերի 7-ին Ալմա-Աթայում կայացած մամուլի ասուլիսում, խորհրդարանի կողմից համաձայնագրի վավերացումը երաշխիք կհանդիսանա, որպեսզի «Chevron»-ի եւ Ղազախստանի միջեւ կնքված համաձայնագրի ոչ մի հատված չփոխվի:

Այս տարվա մայիսին ստորագրված համաձայնագիրը քննադատվում էր նախկին ԽՍՀՄ նավթահանող ճյուղի փորձագետների կողմից, որոնք գտնում էին, թե այն անհավասար պայմաններ է ստեղծում քազախ գործընկերների համար:

Երկրաբանների տվյալներով, նավթի պաշարները Թենգիզ եւ Կորոլեւսկի հանքավայրերում հասնում են 10–15 միլիարդ բարելի: «Chevron»-ի ներդրումները 15 տարվա ընթացքում պետք է կազմեն 20 միլիարդ դոլար: ■

Ելցինը Գորբաչովից խլել է նրա հաստատության շենքերը

Ռուսաստանի նախագահ Ելցինի հրամանագրով սոցիալ-տնտեսական եւ քաղաքականագիտական հետազոտությունների միջազգային հիմնադրամի (Գորբաչովի հիմնադրամի) Լենինգրադյան պողոտայի թիվ 49–55 եւ մերձմոսկովյան ամառանոցային «Նովոյե Նագորյե» ավանի շենքերը տրվում են Ռուսաստանի կառավարությանը կից Ֆինանսական ակադեմիայի տնօրինությանը: Ըստ հրամանագրի, Ֆինանսական ակադեմիան պետք է վարձակալական պայմաններով Լենինգրադյան պողոտայի թիվ 49–55 շենքերում 1000 քառ. մետր տարածք հատկացնի Գորբաչովի հիմնադրամին: Մ. Գորբաչովը այս հրամանագիրը գնահատեց որպես «ցուցադրական կամայականություն: Նա գտնում է նաեւ, թե իշխանությունը կարկամ է եղել եւ ցանկանում է նման ձեւով «ինչ-որ կերպ ցույց տալ իրեն»: ■

Լուրերի Ռոպե

Բուշ. Լիբանանի ազատագրում

Վաշինգտոնում լիբանանցիների հետ վերջերս կայացած մի ընդունելության ժամանակ նախագահ Բուշը հայտարարեց, թե Լիբանանի ազատագրման սերտորեն կապված է արաբ-իսրայելական խաղաղության բանակցությունների հետ: Անդրադառնալով Լիբանանում տիրող իրավիճակին, Բուշը դիտել տվեց, թե Թաիֆի համաձայնագիրը նոր շրջան է բացել Լիբանանի համար: Անհրաժեշտ է այդ պայմանագիրը գործադրել տառացի, որպեսզի երկիրը կարողանա վերագտնել իր անկախությունը, գերիշխանությունը եւ տարածքային ամբողջականությունը: ■

Ղրիմում սպանվել է 95 մարդ

Ինչպես արդեն հաղորդել ենք, հոկտեմբերի 6-ին թաթարները փորձել են գրավել Ղրիմի Գերագույն խորհրդի շենքը: Ուկրաինայի ՆԳՆ-ի հասարակական կապերի կենտրոնի տվյալներով, սպանվել է միլիցիայի 64 աշխատակից, որոնցից 43-ը դիմել են բժշկական օգնություն ստանալու համար, իսկ 7-ը` տեղափոխվել հիվանդանոց: Թաթարներից սպանվել է 31 մարդ, որոնցից մեկը տեղափոխվել է հիվանդանոց: Կենտրոնի պետ Իվան Լեւչենկոն հաղորդեց, թե Ղրիմի դատախազը եւ Ղրիմում Ուկրաինայի գլխավոր դատախազի ներկայացուցիչը միլիցիայի գործողությունները օրինական են ճանաչել: Ղրիմի Գերագույն խորհրդի նախագահությունը դիմել է Ուկրաինայի ներքին գործերի նախարարությանը, խնդրելով Ղրիմ ուղարկել միլիցիայի եւ ազգային գվարդիայի լրացուցիչ ուժեր: ■

Ռուսները զենք չեն տվել

Ռուսաստանի զորքերը պատրաստ են հսկողության տակ առնել Աբխազիայի տարածքով անցնող երկաթգիծը: Այդ մասին հոկտեմբերի 7-ին Գերմանիայի արտաքին գործերի նախարար Կլաուս Կինկելի հետ կայացած հանդիպումից հետո «ԻՏԱՌ»-ին հայտարարեց Ռուսաստանի Դաշնության պաշտպանության նախարարի տեղակալ Վլադիմիր Տոպորկովը: Նրա խոսքերով, դա հնարավորություն կտա իրականացնել զինադադարի մասին համաձայնագիրը, բաժանել հակամարտ կողմերին եւ դուրս հանել վրացական զինված կազմավորումները Աբխազիայի տարածքից: Աբխազներին ծանր սպառազինություններ վաճառելու մասին հայտարարությունների կապակցությամբ Վլադիմիր Տոպորկովը հայտարարեց, թե Ռուսաստանն Աբխազիային ծանր զենք չի վաճառել: Նախարարի տեղակալը հրաժարվեց որեւէ կերպ մեկնաբանել Ուկրաինայի կողմից Աբխազիային ծանր զինատեսակներ մատակարարելու հնարավորությունը: ■

Լուրերը Interfax-ի «Սնարֆ»-, «Նոյան տապան»-ի եւ մեր թղթակիցների

Ռուսիա` մահաբեր զենքի եսթեից

Ինչպես «Սնարֆ» գործակալությանը հայտնի դարձավ Ադրբեջանի պաշտպանության նախարարության մոտ աղբյուրներից, օրերս այդ հանրապետության «գործարար մարդկանց» մի խումբ մեկնել է Ռուսաստանի տարբեր շրջաններում տեղակայված ռազմաօդային ուժերի ստորաբաժանումներ: Համենայն ճանապարհորդության նպատակն է հրթիռներ ձեռք բերել ՄիԳ օդանավերի համար, որոնք Ադրբեջանի ռազմական գերատեսչությունն օգտագործում է Լեռնային Ղարաբաղի խաղաղ բնակավայրերը ռմբակոծելիս: Նույն աղբյուրները հաղորդեցին, որ Ադրբեջանի հանրապետության ռազմաօդային ուժերը չունեն Cy մակնիշի սրտատեգիական գրոհայիններ, քանի որ Լեռնային Ղարաբաղի հակաօդային պաշտպանության ուժերը ոչնչացրել են բոլոր այդ օդանավերը:

«Երբ Ռուսաստանում գտնվեն գեներալներ, որոնք պատրաստ են նմանատիպ գործարք կնքել Բաքվի ռազմական գործակալների հետ, ապա Ղարաբաղում նոր զոհերի համար ամբողջ պատասխանատվությունը կընկնի նրանց վրա», երեկ «Սնարֆ»-ի թղթակցին ասաց ԼՂՀ լրատվության եւ մամուլի պետդեպարտամենտի ղեկավար Մարուել Պետրոսյանը: ■

Թագավորական կուսակցությունից մեկ թեկնածու

Երեկ կայացած մամուլի ասուլիսում ՀՀ ԳԽ մամուլի կենտրոնի ղեկավար Աշոտ Անտինյանը «հիշեցրեց», թե հոկտեմբերի 11-ին 20 ընտրատարածքներում նշանակված են ԳԽ պատգամավորների թափուր տեղերի ընտրություններ: Նա ընդգծեց, թե այդ կարեւոր իրադարձությունը բավականին վատ է լուսաբանվում հանրապետության պաշտոնական, կուսակցական եւ «անկախ» մամուլում, ինչը, ի վերջո, կարող է անդրադառնալ ընտրողների սոցիալական վատ պայմանների պատճառով առանց այն էլ նվազած ակտիվության վրա: Այնուհետեւ պրն. Ա. Անտինյանը հայտնեց ընտրություններին հետ կապված հետաքրքրություն ներկայացնող հետեւյալ թվերը.

20 ընտրատարածքներում գրանցվել են 141 պատգամավորության թեկնածուներ, որոնցից 88-ը` քաղաքացիական նախաձեռնությամբ:

Զգալիորեն պակասել է ուսումնական հաստատությունների եւ աշխատանքային կոլեկտիվների կողմից առաջադրվածների թիվը` ընդամենը 5 հոգի:

141-ից միայն ինն են կին:

Հասարակական-քաղաքական տասնչորս կուսակցություններ են մասնակցում ընտրություններին, որոնք ընդհանուր առմամբ առաջադրել են 35 պատգամավորության թեկնածու, այդ թվում ՀՀՇ-ն` ութ, ՀՅԴ-ն` ութ, ԱԻՄ-ը` հինգ: Մեկ մարդ է առաջադրել նաեւ վերջերս գրանցված Հայաստանի թագավորական կուսակցությունը: ■

Թուրք զինվորները կտոր-կտոր են արել սպանված քրդերի դիակները

Ըստ «Ասոշիեյթդ պրես» գործակալության մի հաղորդագրության, թուրք զինվորները քուրդ ապստամբների հետ վերջին շաբաթների բախումների ընթացքում սպանված 18 քրդերի դիակները կտոր-կտոր են արել: Քուրդ ապստամբների «Բերխուդան» լրատվական գործակալությունն այդ լուրը հաղորդելով ավելացրել է, թե ապստամբների կտոր-կտոր եղած մեկ դիակները Գյոյեն քաղաքում, որը գտնվում է Կարսի նահանգում, ի ցույց են դրվել բնակչությանը: Գործակալությունը, հենվելով թուրք սոցիալիստական գործիչ Դողու Փերինչեքի հայտարարության վրա, հաղորդել է, թե նման քայլերը Թուրքիայի կառավարության հակաապստամբական «ծերբակալիր եւ ոչնչացրու» ծրագրի բաղկացուցիչ մաս են կազմում: ■

Հենրի Քիսինջերը Տաշքենդի համալսարանի դոկտոր

Հոկտեմբերի 7-ին Ուզբեկստանի մայրաքաղաքում ԱՄՆ-ի նախկին պետքարտուղարին հանձնվեց Տաշքենդի պետական համալսարանի պատվավոր դոկտորի դիպլոմ:

Ելույթ ունենալով արարողությունից հետո, Հ. Քիսինջերը նշեց, թե *«սոցիալական տնտեսության անհրաժեշտ է անցնել քաղաքակիրթ ճանապարհով, այսինքն` պաշտպանելով բնակչության շահերը»:* Ամերիկացի գիտնականի կարծիքով, այդ գործընթացին պետք է նպաստի արագ սեփականաշնորհումը, ներգրավելով օտարերկրյա մասնավոր կապիտալը: Անհրաժեշտ է նաեւ շեշտը դնել սեփական բնական, աշխատանքային եւ մտավոր ռեսուրսների վրա: ■

ԱԶԴ

Շաբաթ օրը, հոկտեմբերի 10-ին, Կամերային երաժշտության տանը (Երեւան, Իսահակյան 1) տեղի կունենա ցերեկույթ` նվիրված հայ գրականության, բանահյուսության եւ ազգագրության մեծ երախտավոր Գարեգին Սրվանձտյանցին:

Ծրագրում` հակիրճ զեկուցում, ելույթներ, ճոխ համերգ:

Սկիզբը` ժամը 14:30-ին:
Մուտքն ազատ է:

«Վասպուրական» հայրենակցական միություն

«Արամ Խաչատրյան» Մեծ Համերգասրահ

3-ՐԴ ՀԱՄԵՐԳԱՇՐՋԱՆ
4485–4486 Հայոց Թվական

Երեւանի սիմֆոնիկ նվագախումբ
Գեղարվեստական ղեկավար եւ գլխավոր դիրիժոր`
ԼՈՐԻՍ ՃԳՆԱՎՈՐՅԱՆ

Համերգաշրջանի հովանավորն է Հայ Բարեգործական Ընդհանուր Միությունը

11 հոկտեմբեր

Յոհան Շտրաուս.
Նախերգանք «Չղջիկը» օպերետից
Էդվարդ Գրիգ.
Կոնցերտ դաշնամուրի եւ նվագախմբի համար (Անահիտ Ներսիսյան)
Պյոտր Չայկովսկի.
Սիմֆոնիա թիվ 5
Դիրիժոր` Գեւորգ Սուրադյան
Սկիզբը` ժամը 19.30-ին:
Տոմսերը վաճառվում են «Արամ Խաչատրյան» համերգասրահի տոմսարկղում, ամեն օր ժամը 11–18-ը:

Հայտարարություն

Շարունակվում է հանրապետական թերթերի ու ամսագրերի, Անկախ պետությունների համագործակցության շաբաթաթերթերի ու ամսագրերի, ինչպես նաեւ «Նեզավիսիմայա գազետա» եւ «Իզվեստիա» օրաթերթերի բաժանորդագրությունը: Նախորդ տարիներին տեղ գտած թերությունները խուսափելու, ինչպես նաեւ լույս ընծայված թերթերն ու ամսագրերը ժամանակին բաժանորդներին հասցնելու նպատակով բաժանորդագրությունը կկատարվի 6 ամսով:

ՀՀ մամուլի տարածման գործակալությունը խմբագրությունների հետ երաշխավորում է, որ 1993 թ. առաջին կիսամյակի համար բաժանորդագրված թերթերն ու ամսագրերը բաժանորդները կստանան առանց ընդհատումների եւ ժամանակին:

Շտապեցեք բաժանորդագրվել:

Բաժանորդագրությունը կարող եք ձեւակերպել ինչպես ՀՀ մամուլի տարածման գործակալության շրջանային բաժանմունքներում, այնպես էլ կապի փոստային բաժանմունքներում:

Հիմնարկ-ձեռնարկությունների համար (փոխանցումով կամ կանխիկ) բաժանորդագրությունը կատարվելու է ՀՀ մամուլի տարածման գործակալության շենքում (Սասունցի Դավթի հրապարակ, թիվ 2):

ՀՀ մամուլի տարածման գործակալություն

ԵՐՔԱՂԽՈՐՀՐԴԻ ԳՈՐԾԿՈՄԻ ՄՇԱԿՈՒՅԹԻ ՎԱՐՉՈՒԹՅԱՆ ՀՐԱՉՅԱ ՂԱՓԼԱՆՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ ԵՐԵՎԱՆԻ ԴՐԱՄԱՏԻԿԱԿԱՆ ԹԱՏՐՈՆ

Սեպտեմբերի 19-ին 25-րդ Թատերաշրջանի բացում

Հոկտեմբեր 9

Գ. ԳՈՐԻՆ
Մոռանալ Հերոստրատին
(Տրագիկոմեդիա 2 գործողությամբ)

Թատրոնի գեղարվեստական ղեկավար ՀՀ արվեստի վաստակավոր գործիչ ԱՐՄԵՆ ԽԱՆԴԻԿՅԱՆ

Տոմսերը վաճառվում են, ընդունվում են կոլեկտիվ հայտեր, տոմսարկղը բաց է ամեն օր ժամը 10-ից 19-ը
Հեռախոս` 52-47-23

Ներկայացումների սկիզբը` ժամը 18:30-ին

Ազգ

Հիմնադիր եւ հրատարակիչ «Ազգ» թերթի հիմնադիր խորհուրդ

Գլխավոր խմբագիր
ՅԱԿՈԲ ԱՒԵՏԻՔԵԱՆ

Խմբագիր
ՀԱՄԼԵՏ ԳԱՍՊԱՐԵԱՆ

Տնօրէն ՍԱՐԳԻՍ ՍԱՐԳՍԵԱՆ

52.16.35 գլխ. խմբ.
58.18.41 խմբագիր
56.28.63 տնօրէն

Apple® Macintosh® համակարգչային շարուածքը «Ազգ» թերթի

Azg Daily, 47 Hanrapetoutian st., Yerevan, Armenia, 375010

Editor H. AVEDIKIAN

ՀՀ նախարարների խորհրդին առընթեր «Պարբերական» հրատ. տպարան, Երեւան-23, Արշակունեաց 2

Գրանցման թիւ 65 Պատուէր 1559
Տպաքանակ 20 000 Դասիչ 69149
Ստորագրուած է տպագրութեան 8.10.1992

digitised by A.R.A.R.@